

2 0 1 7

BEGROTING
2017

2 0 1 8

2 0 1 9

2 0 2 0

MEERJARENBEGRADING 2017-2020

2 0 1 7
2 0 1 8
2 0 1 9
2 0 2 0

MEERJARENBEGROTING 2017-2020

INHOUDSOPGAVE

1. ELKE DAG BETER	5
--------------------------	----------

DEEL 1

---

2. PROGRAMMABEGROTING	11
------------------------------	-----------

---

3. PROGRAMMA ALGEMEEN	15
------------------------------	-----------

3.1. Wat willen we bereiken?	15
3.2. Wat gaan we daarvoor doen?	16
3.3. Wat mag het kosten?	24

4. PROGRAMMA WATERVEILIGHEID	27
-------------------------------------	-----------

4.1. Wat willen we bereiken?	27
4.2. Wat gaan we daarvoor doen?	27
4.3. Wat mag het kosten?	30

5. PROGRAMMA VOLDOENDE WATER	33
-------------------------------------	-----------

5.1. Wat willen we bereiken?	33
5.2. Wat gaan we daarvoor doen? .	34
5.3. Wat mag het kosten?	36

6. PROGRAMMA SCHOON WATER	41
----------------------------------	-----------

6.1. Wat willen we bereiken?	41
6.2. Wat gaan we daarvoor doen?	42
6.3. Wat mag het kosten?	48

7. DEKKINGSMIDDELEN PER TAAK EN POST ONVOORZIEN	51
--	-----------

DEEL 2

---

8. VERPLICHTE PARAGRAFEN **55**

8.1. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	55
8.2. Uitgangspunten en normen	56
8.3. Incidentele baten en lasten	56
8.4. Kostentoerekening	57
8.5. Onttrekkingen aan voorzieningen en bestemmingsreserves	57
8.6. Waterschapsbelastingen	58
8.7. Weerstandsvermogen	62
8.8. Financiering	62
8.9. Verbonden partijen	63
8.10. EMU-saldo	65

DEEL 3

---

9. EXPLOITATIEBEGROTING NAAR KOSTENSOORT **68**

---

10. EXPLOITATIEBEGROTING NAAR BBP BELEIDSVELD **69**

---

11. EXPLOITATIEBEGROTING NAAR KOSTENDRAGER **70**

---

1. ELKE DAG BETER

Aan de horizon verschijnen de opgaven

Hoe ziet de wereld van het waterschap er over een paar jaar uit? Welke opgaven zijn er op de langere termijn? Welke impact heeft dit op de financiële positie van het waterschap? Wat betekent dit voor het bestuur, de medewerkers en de organisatie? Enkele belangrijke vragen die de komende planperiode spelen en waar het waterschap actief mee aan de slag gaat. Niet alleen, maar samen met experts van buiten en met zijn omgeving. In gesprek met inwoners, gebiedspartners, experts, bedrijven en kennisinstituten wordt gekeken welke opgaven er voorliggen en welke handelingsperspectieven mogelijk zijn.

Om nu en in de toekomst bestendige keuzes te kunnen maken, is het nodig om meer zicht te krijgen op de opgaven die op het waterschap afkomen. Het gaat dan om opgaven in de waterveiligheid, maar ook in het watersysteem. Te denken valt aan de nieuwe normering voor waterkeringen, een mogelijke vervanging van hoofdgemalen, maar ook extra investeringen op zuiveringen om bepaalde stoffen te verwijderen uit het afvalwater. In 2017 worden de eerste stappen gezet om de opgaven in beeld te krijgen. In het visietraject 2045 komen de langetermijnopgaven aan bod en wordt ook nadrukkelijk van buiten naar binnen gekeken door experts en belanghebbenden in het beheergebied te betrekken bij het in beeld brengen van de opgaven.

De verwachte opgaven betekenen ook veel op financieel gebied. Om een financieel gezond waterschap te blijven, is het nodig om het financieel beleid te herijken en te laten aansluiten bij wat de opgaven van het waterschap gaan vragen. Vragen die hierbij spelen zijn ook gericht op de omvang van de schuldenpositie, de begrotings- en reserveomvang en grip houden op de kosten. In de komende periode wordt een financiële agenda opgesteld, zodat het financieel beleid op tijd gereed is en meegewogen kan worden in keuzes die gemaakt worden.

Uitvoering staat voor de deur

Van verkenningen naar daadwerkelijke implementatie. Dat is een belangrijk thema voor 2017. Op een groot aantal onderwerpen komen verkenningen en onderzoeken gereed en wordt de vertaalslag gemaakt naar wat het betekent in de praktijk van het waterschap. Rond de Knardijk wordt een maatschappelijk proces gestart. Welke nieuwe mogelijkheden zijn er voor de invulling van de Knardijk door het vervallen van de regionale status? Een interessant vraagstuk, waarbij samen met de omgeving gezocht wordt naar antwoorden. De plannen voor de versterking van de Drontermeerdijk worden in 2017 uitgewerkt. Een groot traject, welke leerzaam is voor de organisatie en het bestuur. Lessen uit deze versterking kunnen helpen bij de aanpak van toekomstige opgaven. In het programma Verbinding met de samenleving draait 2017 ook om het daadwerkelijk doen; niet enkel plannen maken, maar ook handelen naar de nieuwe verwachtingen.

Duurzaam op alle fronten

Waterschap Zuiderzeeland kiest vol overtuiging voor duurzaamheid, met het vaststellen van het Masterplan Duurzame Energie, maar ook al eerder bij de keuzes voor Ephyra, het energieneutrale Waterschapshuis en de pilot biomassa. Het waterschap zet in op duurzaamheid op alle aspecten van zijn taken en probeert uiteindelijk volledig energieneutraal te zijn in 2050. Om daar te komen worden enkele tussenstappen gezet door in te zetten op energiebesparing en zelfvoorzienendheid door energieopwekking. Het waterschap gaat hierbij voor sluitende businesscases. Er wordt gezocht naar een mix van duurzame energievormen, zoals zon, wind en biomassa. Deze laatste draagt bij aan de circulaire economie, waarbij hergebruik van producten of grondstoffen vooropstaat om waardevernietiging te verkleinen. Het thema circulaire economie wordt op strategisch niveau, in de vorm van een Masterplan Grondstoffen, in de komende planperiode opgepakt.

Interactie vraagt ander gedrag en andere houding

Interactie en verbinding met de samenleving begint zich steeds meer af te tekenen. Het initiatief van de huisartsen en apotheken in Almere om medicijnresten te verminderen is een mooi voorbeeld. De organisatie probeert ook steeds meer aan te sluiten op dergelijke initiatieven. Onder meer door het inrichten van een klantcontactcentrum, waar inwoners, bedrijven en andere partijen met hun vragen terecht kunnen of het verbeteren van de externe informatieontsluiting. Op een andere manier omgaan met de omgeving, inwoners en bedrijven vraagt van onze professionals omgevingsbewustzijn. In de doorontwikkeling van de organisatie en in het opleidingsaanbod vanuit onze ZZL Academie wordt hieraan aandacht besteed.

In het gebied

Ons beheergebied kent verschillende facetten: dijken, vaarten en tochten, natuur, agrarische gronden, landelijk en stedelijk gebied en natuurlijk water. Het waterschap zet in op een toekomstbestendig, robuust watersysteem. Om te kunnen anticiperen op ontwikkelingen, zoals bodemdaling, bodemverdichting en klimaatverandering wordt in de komende periode (t/m 2019) het functioneren van watersysteem in beeld gebracht en leggen we dit langs de eisen van de toekomst. Eventuele gewenste veranderingen in de sturing of inrichting van het systeem kunnen in de volgende planperiode worden geprogrammeerd. Ook op landelijk niveau is het waterschap betrokken bij verkenningen rond klimaatverandering in relatie tot wateroverlast. Op het gebied van natuur is het waterschap goed aangesloten bij het programma Nieuwe Natuur van de provincie Flevoland, bijvoorbeeld in de projecten rond Schokland en de Eemvallei.

Dagelijks pompen en zuiveren

Iedere dag worden vele liters water de polder uitgepompt. Een prestatie van formaat, zeker gezien het feit dat het beheergebied onder zeeniveau ligt! In de zuiveringstaak voert Waterschap Zuiderzeeland de ranglijst aan van beste zuiveraar van Nederland. Het waterschap voert deze taak tegen gemiddelde kosten uit. In het veld wordt gezocht naar manieren om het werk efficiënter uit te voeren, onder andere door juiste toepassingen op mobiele apparaten die het mogelijk maken situaties sneller in kaart te brengen. Ook op andere gebieden in het primaire proces is continu aandacht voor hoe de uitvoering beter, slimmer of makkelijker kan, waarbij het aspect veilig nooit uit het oog wordt verloren. Het waterschap is trots op de goede uitvoering van zijn kerntaken en hecht aan het zichtbaar maken van deze kant van het werk van het waterschap.

Ons werk continu verbeteren

In de dagelijkse uitvoering is constant oog voor verbetering. Dit is nodig om als organisatie efficiënt te blijven werken en aan te sluiten bij nieuwe ontwikkelingen. In het vergunningverleningsproces, de inkoop, de planning en control en de samenwerkingsomgeving worden in 2017 stappen gezet rond digitalisering. Dit betekent dat toegang tot informatie of processen voor belanghebbenden vereenvoudigd wordt, maar ook voor de bedrijfsvoering betekent de digitalisering dat er eenvoudiger kennis gedeeld of makkelijker samengewerkt kan worden. Het kan ook betekenen dat de interactie met belanghebbenden vergroot kan worden; een voorbeeld hiervan is dat bij vergunningverlening de mogelijkheid onderzocht wordt om te kunnen chatten met vergunningaanvragers. Een ander voorbeeld is het vergroten van de toegankelijkheid van planning en control instrumenten, zoals de meerjarenbegroting, door dit type informatie makkelijker en aansprekender te ontsluiten via de website. Via het informatie-innovatielab wordt gestimuleerd om ideeën voor kleine verbeteringen op het ICT-vlak sneller en makkelijker te implementeren.

Lastenontwikkeling al jaren vrijwel gelijk

Het waterschap hanteert een scherp begrotingsbeleid, waarbij ook strak aan de wind wordt gevaren. Het huidige kostenniveau in de begroting is reëel en de netto lasten zijn de afgelopen jaren amper toegenomen. In voorgaande jaren zijn kosten van nieuwe taken via "nieuw voor oud" binnen het bestaande lastenniveau opgevangen. Zo heeft de organisatie enkele taakstellingen gekregen en ingevuld. Te denken valt aan het terugverdienen van de kosten van de investeringen voor het nieuwe kantoorconcept en het budgetneutraal verwerken van de intensiveringen uit het bestuursprogramma. Ook de bijdrage voor het HWBP is zonder tariefstijging verwerkt in de begroting door te zoeken naar nieuwe werkwijzen. Voor de aankomende

jaren moet gekeken worden wat de impact van de toekomstige opgaven gaat zijn op de tarieven en of het haalbaar blijft om de lijn van gematigde lastenontwikkeling vast te houden. Ook het behouden van de gezonde financiële positie is een belangrijke waarde voor het college. Voor de komende planperiode vindt het college een geringe tariefstijging te verantwoorden om zowel de reserveomvang op peil te houden, als ook enige ruimte te creëren voor ontwikkelingen in deze jaren. Het komende jaar probeert het college, door onder andere het visietraject "ZZL2045" en strategisch assetmanagement, een concreter beeld te vormen van de toekomstige ontwikkelingen en daarmee samenhangend de lastenontwikkeling op de lange termijn.

Missie en visie

Waterschap Zuiderzeeland zorgt voor veiligheid, voldoende en schoon water in zijn beheergebied. Dit kunnen we niet alleen en daarom zijn we gericht op samenwerking. Kernwoorden daarbij zijn innovatie, empathie, maatschappelijk verantwoord, kostenbewust en doelmatig. Betrokken, professionele medewerkers en bestuurders vormen de basis van het waterschap.

Waterschap Zuiderzeeland is een maatschappelijke organisatie die dicht bij de burger staat. Anders dan gemeenten en provincies is het waterschap een functionele democratie: het heeft een afgebakende taak, namelijk het kwantitatieve en kwalitatieve waterbeheer in de provincie Flevoland. Inwoners van het beheergebied weten dat Waterschap Zuiderzeeland zorg draagt voor hun bescherming tegen water(overlast). Maar Waterschap Zuiderzeeland is ook verantwoordelijk voor voldoende water. Water dat bovendien van goede kwaliteit moet zijn.

Waterschap Zuiderzeeland beschikt over voldoende kennis en ervaring om de hiervoor benodigde werkzaamheden op een professionele wijze te verrichten. Uitgangspunt daarbij is dat de werkzaamheden worden uitgevoerd tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten. Het waterschap zoekt daarbij naar oplossingen met de hoogste maatschappelijke waarde. Waterschap Zuiderzeeland is doorlopend op zoek naar mogelijkheden om de werkzaamheden zo effectief mogelijk uit te voeren. Innovaties spelen daarbij een belangrijke rol. Zuiderzeeland wil vooroplopen als het gaat om het zoeken naar andere, goedkopere, milieuvriendelijkere of efficiëntere maatregelen om het waterbeheer naar een hoger peil te tillen.

Het waterschap beheert een uniek en relatief jong gebied dat een grote ontwikkeldynamiek met zich meebrengt. Dit stelt het waterschap voor de uitdaging om evenwicht te vinden tussen het mede mogelijk maken van ontwikkelingen en om ervoor te waken dat het systeem efficiënt te beheren blijft. Waterbeheer vraagt om meer dan kennis van keringen en peilen. Het vraagt om doorlopend anticiperen, om het bewust durven nemen van risico's en deze te beheersen, om standpunten durven in te nemen, om op het oog minder logische keuzes te maken, om te durven te investeren, om maatschappelijke verantwoordelijkheid te tonen, om nee te durven zeggen.

Waterschap Zuiderzeeland is zich bewust van de ontwikkelingen die op het waterschap afkomen en speelt daar op een professionele manier op in. Klimaatverandering, zee- en meerspiegelstijging en ruimtelijke ontwikkelingen krijgen de volle aandacht. Door in het beleid daarop te anticiperen, laat Waterschap Zuiderzeeland ook voor de lange termijn zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid zien. Binnen de mogelijkheden wordt doorlopend gezocht naar vernieuwende, creatieve en kosteneffectieve oplossingen. Daarbij worden ook oplossingen gezocht buiten de bestaande kaders.

Verantwoordelijk voor het waterbeheer ben je niet alleen, dat ben je in nauwe samenwerking met je partners binnen en buiten je beheergebied. Daarbij respecteer je elkaars belangen. Om dat goed te kunnen doen, is het noodzakelijk dat je je partners kent, dat je weet wat ze bezighoudt, dat je hun wensen en behoeften kent en dat je weet wat er speelt. Wederzijds respect vormt de basis voor een goede samenwerking. Waterschap Zuiderzeeland staat midden in de maatschappij, is zich bewust van zijn omgeving en heeft oog voor zijn omgeving en de dynamiek die Flevoland eigen is. Het waterschap werkt doelgericht samen en laat zien dé instantie te zijn op het gebied van goed en effectief waterbeheer. Het belang van water staat voorop in het handelen van Waterschap Zuiderzeeland.

DEEL 1

DE PROGRAMMA'S

2. PROGRAMMABEGROTING

Indeling programma's

Sinds 2009 heeft Waterschap Zuiderzeeland een programmabegroting conform de Waterschapswet. In deze meerjarenbegroting zijn vier programma's opgenomen:

1. Algemeen
2. Waterveiligheid
3. Voldoende water
4. Schoon water

De inhoud van de programma's is gebaseerd op het strategische beleid uit het Waterbeheerplan 3 (WBP3), het bestuursprogramma "Duurzaam verbonden; bekend en vertrouwd" en de diverse beleidsplannen die de Algemene Vergadering heeft vastgesteld. De programmabegroting geeft hiermee een overzicht van het actuele beleid. Op basis van dit overzicht maakt de Algemene Vergadering in deze begroting een integrale afweging van doelen, beleid en middeleninzet. De programmabegroting is de basis voor de uitvoering van de beleidsplannen voor de komende vier jaar. De eerste jaarschijf uit de meerjarenbegroting is de jaarbegroting 2017.

Opzet programma's

De programma's hebben een vaste opzet. Het eerste deel van het programma gaat in op de vraag: Wat willen we bereiken? In dit onderdeel worden de doelstellingen beschreven. Het tweede deel - Wat gaan we daarvoor doen? - bespreekt de ontwikkelingen die voor het realiseren van de doelstellingen van belang zijn, bijvoorbeeld nieuw beleid of een beleidsintensivering. Het derde deel - Wat mag het kosten? - geeft de netto lasten van het programma weer.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Per programma worden de betreffende netto lasten aangegeven. Deze programmalasten worden bekostigd uit de algemene dekkingsmiddelen, waarvan de watersysteemheffing en zuiveringsheffing de belangrijkste zijn. De algemene dekkingsmiddelen worden in het overzicht algemene dekkingsmiddelen gegeven.

Paragrafen

Vanaf 2009 schrijft de wetgeving een twaalfstal paragrafen als verplicht voor. Deze paragrafen zijn in deze begroting opgenomen. De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de programma's. De paragrafen zijn in deel 2 van deze programmabegroting opgenomen. De inhoud die in eerdere jaren in de bedrijfsvoeringsparagraaf was opgenomen maakt nu onderdeel uit van het programma Algemeen.

Bestuurlijke planning en control

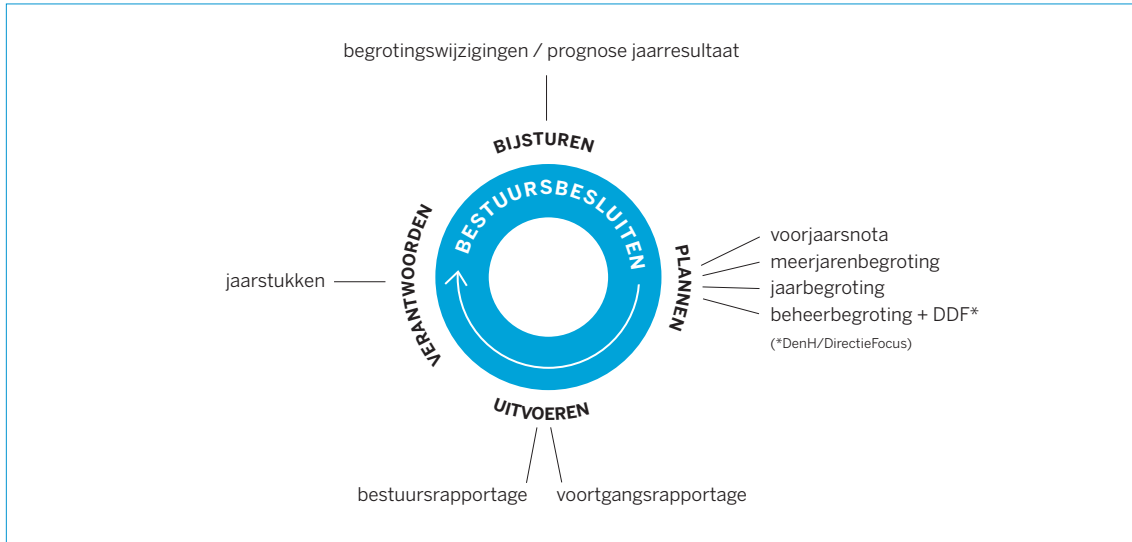

De sturing binnen Waterschap Zuiderzeeland wordt ondersteund door een planning en control (P&C) cyclus. Het waterschap hanteert daarvoor een bestuurlijk planning en control model. Dit betekent dat de sturing is georiënteerd op het realiseren van effecten in het beheergebied. Hiermee hangt samen dat de sturing niet primair financieel van aard is, maar juist op inhoud en kwaliteit focust. Dit vereist dat het bestuur de relatie effectdoel- middel constant in beeld heeft. Waarom willen we dit en waarom willen we niet iets anders? Wat bereiken we hiermee? Prioriteiten kunnen in dit licht worden

gesteld. De antwoorden op deze vragen worden in bestuursbesluiten aan het bestuur voorgelegd. De bestuursbesluiten zijn richtinggevend voor de uitvoering van het beleid.

Daarnaast is binnen de P&C-cyclus een aantal instrumenten gedefinieerd die op vaste momenten over diverse onderwerpen inzicht geven en aanleiding kunnen zijn voor bijsturing. In figuur 2.1 is schematisch de bestuurlijke planning en controlcyclus weergegeven en in tabel 2.1 zijn de P&C-instrumenten beschreven.

Figuur 2.1 Planning en controlcyclus Waterschap Zuiderzeeland

Tabel 2.1 Planning en control instrumenten in relatie tot het begrotingsproces

INSTRUMENT	ROL BESTUUR
Bestuursprogramma / collegeprogramma	Prioriteren en accenten zetten voor bestuursperiode
Bestuursbesluiten	Sturen en kaders stellen
Voorjaarsnota	Kaders stellen voor de komende meerjarenbegroting
Investeringsplan	Inzicht in het investeringsprogramma en volume voor de komende jaren en de omvang van de kapitaallasten zoals opgenomen in de voorjaarsnota
Meerjarenbegroting	Integrale afweging van de doelen en inzet van het waterschap voor de komende periode maken en basis voor uitvoering vaststellen
Jaarbegroting	Vaststellen van de basis voor de uitvoering van de beleidsplannen en het reguliere beheer in het begrotingsjaar (toetsingskader voor de AV)
Beheerbegroting	Basis voor de uitvoering van met name het reguliere beheer (toetsingskader voor DenH)

3. PROGRAMMA ALGEMEEN

3.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Lange termijn doelen

Functionele overheid:

Als dienstverlenende en meedenkende partner die de belangen van het water behartigt, gaat het waterschap weloverwogen om met maatschappelijke belangen en de belangen van derden. Het bestuur van het waterschap handelt open en transparant en staat in verbinding met de samenleving. Zuiderzeeland stelt de relatie met inwoners en bedrijven in ons gebied centraal en geeft hier verder betekenis en invulling aan.

Omgeving & organisatie:

Waterschap Zuiderzeeland is een flexibele organisatie, die zich actief beweegt in de veranderde omgeving. Het waterschap gaat actief aan de slag met het leggen van nieuwe verbindingen en het versterken van relaties. De omgeving ziet het waterschap als een inspirerende partner, waarmee men graag wil samenwerken. Het waterschap heeft oog voor de belangen van de omgeving en draagt bij aan de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. Het waterschap biedt ruimte voor het genereren van ideeën en het stimuleert toepassingsgerichte innovatie die leidt tot meer efficiency, kwaliteit en duurzaamheid.

Water en Ruimte:

Waterschap Zuiderzeeland streeft naar een toekomstbestendige ruimtelijke inrichting van Flevoland.

Bedrijfsvoering:

Waterschap Zuiderzeeland zorgt voor een optimale inzet van mensen en middelen om de gestelde doelen te realiseren. Het waterschap streeft naar het behouden van zijn financieel gezonde positie. Dit doet het waterschap vanuit een transparant en maatschappelijk aanvaardbaar financieel beleid. Het waterschap, als moderne werkgever, investeert in zijn medewerkers zodat hun toegevoegde waarde optimaal benut wordt.

Programmadoelen

Functionele overheid

1. Het waterschap is een excellente dienstverlener.
2. Het waterschap is een open, transparante en betrouwbare overheidsorganisatie.
3. Het waterschap treedt in zijn rol van vergunningverlener en toezichthouder op als regisseur en meedenker.
4. Het waterschap gaat weloverwogen om met maatschappelijke belangen.
5. Het waterschap is voorbereid op calamiteiten bij waterkeringen.
6. Waterschap Zuiderzeeland is voorbereid op situaties met (dreigende) wateroverlast.

Omgeving en organisatie

7. Het waterschap stimuleert duurzame ontwikkeling en handelt innovatief en ondernemend.
8. Het waterschap is een herkenbare en betrokken partner in de samenleving en creëert maatschappelijke meerwaarde.
9. Het waterschap werkt aan vergroting van het waterbewustzijn.

10. Water wordt vroegtijdig en integraal meegenomen in ruimtelijke planprocessen.

Bedrijfsvoering

11. Zuiderzeeland is een gezonde moderne (overheids)organisatie met betrokken, vakbekwame medewerkers.
12. Zuiderzeeland staat bekend als interessante werkgever bij potentiële werknemers.
13. Het waterschap streeft naar een maatschappelijk verantwoord evenwicht tussen ambitie en lastenniveau op lange termijn.
14. Het waterschap ontsluit zijn kennis en informatie op een veilige, toegankelijke en transparante manier.

3.2 WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Hieronder wordt beschreven hoe het waterschap de gewenste programmadoelen gaat realiseren.

3.2.1 Functionele overheid

Zichtbare effecten van Verbinding met de samenleving

Een andere relatie met de omgeving betekent ook dat van de organisatie verwacht wordt dat er anders gehandeld wordt, ook in houding en gedrag. Passend bij de interactie en participatie die gewenst is en passend bij de dynamiek die er is in het beheergebied. In 2017 wordt deze beweging in beeld gebracht en wordt gestart met de ontwikkeling van de benodigde competenties. Dit is een van de onderdelen van het programma Verbinding met de samenleving. Binnen de zes thema's worden in 2017 plannen met concrete acties uitgewerkt.

Gedacht kan worden aan de volgende richtingen voor uitwerking:

- *Excellente dienstverlening*: Het opzetten van een klantcontactcentrum om vragen, meldingen en klachten te behandelen. Ook een interne servicedesk, meer procesgericht en lean werken en het digitaliseren van processen zijn onderwerpen binnen het thema excellente dienstverlening;
- *Bestuurlijke vernieuwing*: Dit thema richt zich op het bestuurlijk proces door bijvoorbeeld voorkantsturing beter neer te zetten, de ambassadeursrol van het bestuur goed te faciliteren en te ondersteunen en met het bestuur te zoeken naar een goede invulling van de rol bij participatie;
- *Participatie*: Bij dit thema speelt de betrokkenheid van de omgeving in het bepalen van de ambitie en het programma om die ambitie te behalen. Daarnaast gaat het ook om experimenteren, om te ontdekken wat werkt op het gebied van participatie en ervaring ermee opdoen. Tot slot gaat het om houding en gedrag van medewerkers en bestuurders, die uiteindelijk een sterke invloed hebben op succesvolle participatie;
- *Interactie*: De communicatiestrategie 1.0 wordt uitgerold, waarbij de focus ligt op het worden van een communicatieve organisatie en er wordt ingezet op de ontwikkeling van een communicatiestrategie 2.0 voor de langere termijn; Duurzaamheid en innovatie: Op dit thema speelt het stimuleren van innovatie en duurzaamheid en het etaleren van wat het waterschap reeds doet op dit gebied;
- *Visie ZZL2045*: Dit thema is in het onderwerp hierna uitgewerkt.

Ook de overkoepelende strategie op deze thema's wordt verder uitgewerkt en gecommuniceerd, zodat alle thema's een gezamenlijke basis hebben.

Een visie voor de toekomst

De toekomstvisie krijgt in 2017 op basis van de geformuleerde opgaven en de gevoerde discussies steeds meer vorm. Ook wordt duidelijk wat er nodig is in de organisatie om aan te kunnen sluiten bij de toekomstvisie. Hiervoor worden transitiepaden en handelingsperspectieven opgesteld.

De uitkomsten van het visietraject, de toekomstvisie, transitiepaden en handelingsperspectieven zijn input voor een eventuele partiële herziening van het Waterbeheerplan in 2018. Ook kan het gebruikt worden als input voor de verkiezingscampagne voor de waterschapsverkiezingen in 2019.

Maatregelen Toekomstbestendige waterbeheerder:

1. Uiterlijk in 2017 hebben we inzicht in onze inhoudelijke, bestuurlijke en organisatorische opgaven richting de toekomst (scope tot 2045).
2. Uiterlijk in 2018 hebben we inzicht in mogelijke handelingsperspectieven en transitiepaden om op robuuste wijze de toekomst tegemoet te blijven treden.

Oefenen in gedrag met de Omgevingswet

Rond de implementatie van de Omgevingswet speelt niet alleen een wijziging in wet- en regelgeving, maar bovenal een gedragsverandering. Het gaat dan om een verandering in gedrag en houding van medewerkers en bestuurders van het waterschap, maar ook bij andere betrokkenen. Via pilots wordt ingezet op het oefenen van de competenties en vaardigheden die nodig zijn om volgens de nieuwe Omgevingswet te werken. In 2017 wordt een plan van aanpak voor de implementatie opgesteld en het onderdeel gedragsverandering zal hierin een belangrijk onderwerp zijn. Het waterschap is nauw aangesloten bij diverse trajecten rond de implementatie, maar speelt hierin geen trekkersrol. Het waterschap volgt ontwikkelingen op de voet, en indien passend, haakt het waterschap aan bij bestaande initiatieven. Zuiderzeeland zoekt samenwerking met partijen, medeoverheden of partijen in de regio, passend bij de onderwerpen binnen de Omgevingswet.

Vergunningverlening makkelijker maken

Waar in 2016 flinke stappen gezet zijn met het verder digitaliseren van het vergunningverleningsproces wordt 2017 het jaar waarin de vergunningverlening daadwerkelijk toegankelijker en makkelijker gaat verlopen. Het ICT-systeem voor de vergunningverlening is halverwege 2017 volledig operationeel voor alle disciplines op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Richting de implementatie van de Omgevingswet wordt het systeem ook Omgevingswetproof gemaakt.

De implementatie van de Omgevingswet vraagt niet alleen op ICT-technisch vlak aanpassing, ook is extra inzet nodig ter voorbereiding op de Omgevingswet. Het betekent veel voor de manier van werken rond vergunningverlening. De aangepaste Keur, die in het tweede kwartaal van 2017 in werking treedt, sorteert hier al wat op voor. In deze Keur wordt meer uitgegaan van communicatie met de aanvrager en het faciliteren van de aanvrager op een begrijpelijke manier. Een voorbeeld hiervan is dat via de website inzichtelijk wordt gemaakt of voor een bepaalde aanpassing wel of geen melding nodig is. Ook wordt gekeken of er chatcontact mogelijk is met vergunningaanvragers om direct hulp te bieden in het aanvraagproces.

Op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving vindt op veel deelterreinen samenwerking plaats met andere overheden. Hiervoor zijn in het verleden diverse samenwerkingsovereenkomsten gesloten. Dit gebeurt om kennis te delen, taken af te stemmen en het bereiken van efficiency. Begin 2017 wordt begonnen met het herzien van de samenwerkingsovereenkomst met de omgevingsdienst.

In het aantal aanvragen is een duidelijke toename te zien door de opzet van het organisch ontwikkelen van Oosterwold. Dit vraagt eveneens extra inzet van de organisatie. In de evaluatie van de pilotfase van Oosterwold wordt ten aanzien van de inzet van vergunningverlening gekeken naar een goede balans in ondersteuning van initiatiefnemers, hun eigen verantwoordelijkheid en het sturen op waterschapsdoelen.

Maatregelen Regelgeving, vergunningverlening en handhaving:

1. Het waterschap gaat in de periode tot 2019 zijn vergunningverleningsproces op een makkelijke manier toegankelijk maken voor inwoners en bedrijven.
2. In 2017 starten met pilots om te leren werken met de Omgevingswet.

Netwerken bij een calamiteit leidt sneller tot gezamenlijk beeld

Op het gebied van calamiteiten wordt een andere werkwijze geïmplementeerd, het netcentrisch werken. Dit is een werkwijze om snel een gezamenlijk beeld te realiseren bij calamiteiten, waarbij de focus niet ligt op een hiërarchische informatiedeling, maar gekozen wordt voor een netwerkbenadering waar iedereen direct over dezelfde informatie beschikt. In 2017 wordt deze werkwijze ingevoerd.

In de komende planperiode staan twee bijzondere oefeningen op het programma. In 2018 vindt een meerdaagse calamiteitenoefening plaats. In 2019 vindt een oefening plaats rond een grootschalige calamiteit. Deze oefening wordt met samenwerkingspartners op het gebied van calamiteiten uitgevoerd.

Maatregelen Calamiteitenzorg:

1. Het waterschap zorgt voor actuele bestrijdings- en calamiteitenplannen. Jaarlijks voert het waterschap meerdere oefeningen uit.
2. Voor 2018 zorgt het waterschap voor duidelijkheid onder eigenaren, gebruikers en medeoverheden in de buitendijkse gebieden over de rolverdeling bij calamiteiten. In 2017 informeert het waterschap, waar mogelijk samen met gemeenten, de betreffende partijen.

3.2.2 Omgeving en organisatie

Het onderdeel Organisatie & Omgeving gaat in op de wijze waarop het waterschap in de omgeving wil staan en op de omgeving wil reageren. Welke houding wil het intern aannemen en welke houding richting samenwerking met partners en de omgeving? Hoe gaat het waterschap om met de veranderende omgeving?

Aan de slag met uitvoering Masterplan Duurzame Energie

Na de vaststelling van het Masterplan Duurzame Energie gaat het waterschap vanaf 2017 concreet aan de slag gaan met het realiseren van de maatregelen. In de eerste jaren ligt de focus op de realisatie van zonnepanelen. Op de AWZI Dronten wordt in 2017 een zonneweide gerealiseerd en afhankelijk van toekenning van subsidieaanvragen wordt ook op andere locaties bij objecten gestart met de realisatie van zonneprojecten. Op het gebied van windenergie vinden (afhankelijk van de besluitvorming door de AV in november) verdere uitwerkingen plaats van de businesscases op het gebied van o.a. windenergie en thermische energie.

Kansen grondstoffen en circulaire economie in kaart brengen met masterplan

Om de verdere mogelijkheden op dit terrein in kaart te brengen wordt in 2017 een Masterplan Grondstoffen en circulaire economie opgesteld. De verwachting is dat dit in het najaar van 2017 aan de AV wordt aangeboden. Bij de verbouwing van de kantoren worden kansen op het thema hergebruik en circulaire economie zoveel mogelijk benut. Een mooi voorbeeld van de ambitie van het waterschap op dit thema.

Vooruitstrevend in innovatie

Het waterschap wil zijn taakuitvoering op een vooruitstrevende manier oppakken en kansen benutten om daarbij gebruik te maken van innovaties. De noodzaak om gebruik te maken van innovaties om de ambities te realiseren wordt ook steeds duidelijker. Dit geldt voor de realisatie van de verduurzamingsdoelstellingen, maar bijvoorbeeld ook bij de ontwikkeling van Oosterwold. Daar is te zien dat innovaties op het gebied van de waterkwaliteit een belangrijke factor worden in de ontwikkeling van het gebied.

Het waterschap gaat in 2017 verder met het stimuleren van ideeën op het gebied van innovatie met instrumenten als het innovatieloket of het informatie-innovatielab (ter stimulering van ideeën op het gebied van ICT). Ook neemt het waterschap in 2017 deel aan diverse onderzoeken naar innovaties en worden er concrete projecten gerealiseerd. Te denken valt hierbij aan het onderzoek naar Torwash en de realisatie van Ephyra. De meest concrete projecten liggen op dit moment op het terrein van de afvalwaterketen. In de komende tijd zal ook steeds meer aandacht zijn voor innovatiemogelijkheden in het watersysteem.

Maatregelen Duurzaamheid & innovatie:

1. Het waterschap geeft uitvoering aan het innovatieprogramma.
2. Het waterschap past het afwegingskader maatschappelijke positionering waterschap toe.

Samen terug naar het Waterschapshuis

De eerste helft van 2017 is een spannend moment voor de organisatie en het bestuur. De afronding van de verbouwing en de daadwerkelijke oplevering en verhuizing vinden dan plaats. Er komt een feestelijke opening om de terugkeer in het Waterschapshuis te markeren.

Het werken volgens de gedachte van het nieuwe werken heeft de organisatie al kunnen oefenen bij de gemeente Lelystad. Desalniettemin zijn de eerste weken in het Waterschapshuis wennen voor iedereen. Om dit proces van het vertrouwd maken van het verbouwde kantoor te stimuleren worden er vanuit Samen Beter Werken activiteiten georganiseerd.

Een energieneutraal kantoor is niet enkel te realiseren door het gebruik van energiezuinige systemen of door de aanschaf van zonnepanelen, een deel van het succes van een energieneutraal pand zit in het gedrag van de bewoners van het pand. Ook hier wordt actief aandacht aan besteed, zodat het doel van een energieneutraal kantoor snel dichterbij komt.

Het regiokantoor in Emmeloord wordt ook komend jaar opgeleverd. Ook daar wordt aandacht besteed aan de nieuwe manier van werken en het gedrag dat daarbij hoort. In 2017 wordt ook gekeken naar de aanpak voor de overige objecten.

Maatregelen Samen Beter Werken:

1. In de eerste helft van 2017 is het nieuwe kantoorconcept op het Waterschapshuis ingevoerd.

Meer focus en bewuste keuzes in samenwerking Waterkracht

In 2017 wordt, net als in andere jaren, op basis van jaarplannen verder gewerkt aan producten en activiteiten binnen de vier werkvelden (inkoop, personeel en salarisadministratie, ICT en zuiveren). De vier waterschappen hebben hiervoor de input geleverd. In de jaarplannen is meer dan andere jaren focus aangebracht.

Bij ICT ligt de focus in 2017 op een gezamenlijke infrastructuur: wat willen de verschillende waterschappen en wat is hierbij haalbaar? Bij inkoop wordt verkend of het haalbaar is om te komen tot een virtueel inkoopadviescentrum. De mogelijkheid om verdergaand samen te werken op de personeels- en salarisadministratie (PSA) wordt bij personele zaken verkend. Zuiveren focust op onder andere de vraag of gezamenlijke implementatie en beheer van Z(uivering)info haalbaar is.

Naast deze focus wordt binnen de werkvelden vanzelfsprekend ook op andere onderwerpen samengewerkt en kennis gedeeld.

Maatregelen Waterkracht:

1. Het waterschap geeft samenwerking vorm vanuit een zelfbewuste houding.

Almere: Volop in ontwikkeling

Oosterwold: ontwikkeling gaat door, afspraken vernieuwd

Na een pilotperiode van drie jaar gaat in 2017 de eerste fase van realisatie van Oosterwold van start. Tijdens de pilotperiode hebben betrokken overheden veel geleerd en tegelijkertijd zijn er ook nieuwe vraagstukken ontstaan. Daarbij blijft het een uitdaging voor het waterschap (en andere betrokken overheden) om een goede balans te vinden tussen het principe van loslaten dat hoort bij organische ontwikkeling en de borging van een goede waterhuishouding in de toekomst.

Op basis van de evaluatie van de pilotperiode maken de betrokken overheden daarvoor begin 2017 nieuwe afspraken die vastgelegd worden in een nieuwe samenwerkingsovereenkomst met daarbij een onderzoeksagenda. Belangrijke punten voor het waterschap in de samenwerkingsovereenkomst zijn de borging van een goede waterkwaliteit in de toekomst en het creëren van een goede achtervang voor eventuele noodzakelijke watermaatregelen in de toekomst. Het waterschap houdt daarbij vast aan het kostenveroorzakingsbeginsel.

Een ander aandachtspunt voor het waterschap is de personele inzet. Op het moment dat de ontwikkeling van Oosterwold grotere vormen gaat aannemen, vergt dat ook een grotere personele inzet van het waterschap met name op het terrein van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Waar nodig zal hiervoor een voorstel voor het bestuur worden voorbereid.

Floriade

In 2022 vindt in Almere de Floriade plaats. Dit brengt mogelijk kansen voor het waterschap met zich mee op het gebied van zichtbaarheid, innovatie en verbinding met de samenleving. De verwachting is dat deze kansen in de loop van 2017 in kaart worden gebracht. Zodra dit heeft plaatsgevonden, ontvangt het bestuur een voorstel over de verdere positionering en rol van het waterschap ten aanzien van de Floriade.

Samenwerken om internationale doelen te bereiken

Waterschap Zuiderzeeland werkt, in het kader van internationale samenwerking, samen met regionale gebiedspartners. Een voorbeeld van een reeds bestaande samenwerking is met de gemeente Urk op projecten in Ethiopië en de gemeente Dronten in Indonesië. Dit versterkt de relatie met deze gebiedspartners en komt daarmee ten goede aan de reguliere samenwerking binnen het eigen beheergebied.

De huidige projecten in onze focuslanden Ethiopië en Indonesië worden gecontinueerd. De strategie is om in onze focuslanden nieuwe projecten te initiëren, zodat oude en nieuwe projecten elkaar versterken. Overheden, marktpartijen, NGOs en andere partijen kunnen bij Dutch Water Authorities (DWA) verzoeken indienen voor waterschapsinzet binnen internationale projecten. DWA zet deze verzoeken uit bij de waterschappen. Dit leidt er ook toe dat het waterschap (kortstondig) buiten onze focuslanden actief is. Colombia is hiervan een voorbeeld. Hiermee draagt het waterschap bij aan rijksdoelstellingen en exportbevordering en zet Zuiderzeeland het instituut 'waterschappen' beter op de kaart.

In 2017 vindt een herijking plaats van het beleid op internationale samenwerking, mede naar aanleiding van de intensivering die op dit gebied in het bestuursprogramma is opgenomen.

Maatregelen Internationale samenwerking:

1. Het waterschap neemt actief deel aan waterbeheer en sanitatieprojecten in het buitenland.
2. Het waterschap wil zich in de komende planperiode via de Dutch Water Authorities zowel in binnen- als buitenland nadrukkelijker positioneren op het gebied van internationale samenwerking.

Een communicatieve organisatie

Iedereen binnen de organisatie, medewerker of bestuurder, communiceert in meer of mindere mate met de omgeving. Daarom speelt communicatie een cruciale rol bij de ambitie om te verbinden met de samenleving. Zuiderzeeland zet in 2017 de ontwikkeling in naar een communicatieve organisatie, waarbij iedereen een communicatieverantwoordelijkheid heeft en de competentie communicatie (verder) ontwikkeld wordt. De rol van de communicatieprofessionals verschuift daarbij van regie op de eigen communicatie naar het helpen van anderen door te faciliteren, adviseren, trainen of het vergroten van het communicatiebewustzijn. De te implementeren communicatiestrategie dient hiervoor als leidraad. Deze strategie kent drie focusgebieden, die zich richten op het vergroten van waterbewustzijn, het zijn van een aantrekkelijke werkgever en de bewustwording bij inwoners dat zij invloed kunnen uitoefenen via het democratisch gekozen bestuur.

Maatregelen Communicatie:

1. Het waterschap gaat de dialoog aan met verschillende groepen in de samenleving.
2. Het waterschap stelt een communicatiestrategie op om op het gebied van vergroten van waterbewustzijn, invloed uitoefenen binnen de democratie en het zijn van een aantrekkelijke werkgever zijn doelen te bereiken.

3.2.3. Water en ruimte**Watertoets en waterkader**

Het waterschap streeft in het beheergebied naar een klimaatbestendige inrichting van het watersysteem, dat voldoet aan de eisen. Na een aantal jaren van crisis lijkt de economie zich weer te herstellen en is weer een toename te zien in de ruimtelijke ontwikkelingen. Daarbij is te zien dat het proces van ruimtelijke ontwikkelingen aan het veranderen is en steeds dynamischer wordt. De komst van de Omgevingswet speelt hier ook op in. Dit maakt het des te belangrijker dat het waterschap vroeg betrokken is bij ruimtelijke initiatieven om de waterbelangen op de agenda te krijgen. De vroegtijdige betrokkenheid leidt ook tot kansen om bij ruimtelijke ontwikkelingen passende maatwerkoplossingen te bedenken waarbij sprake is van een win-winsituatie. Tegelijkertijd vereist dit een flexibele houding en goed inzicht in inhoud en proces van de ontwikkeling zelf. De veranderingen in de wijze waarop ruimtelijke ontwikkelingen gerealiseerd worden, brengt de noodzaak met zich mee om bestaande kaders en instrumenten te evalueren en zo nodig aan te passen. In 2017 wordt daarom het waterkader geëvalueerd. Daarnaast gaat de Omgevingswet hierin de komende jaren uiteraard veel betekenen. De voorbereidingen hierop zijn in volle gang.

Het realiseren van de doelstelling van een robuuste, klimaatbestendige inrichting van het watersysteem is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle overheden en een goede samenwerking is daarom heel belangrijk. Zo is het waterschap in gesprek met gemeenten in het beheergebied om gezamenlijk uitvoering te geven aan de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie.

Zuiderzeeland en gemeente Almere hebben in 2016 in samenwerking met stakeholders gewerkt aan het Waterplan Almere. Begin 2017 besluit het waterschap aan de hand van de opgedane ervaringen met het Waterplan Almere hoe het gebiedsbreed invulling wil geven aan een visie over water in stedelijk gebied.

Maatregelen Water en ruimte:

1. Het waterschap streeft naar tijdig signaleren van en inspelen op ruimtelijke initiatieven.
2. Het waterschap evalueert in 2017 het waterkader.
3. Het waterschap past het Afwegingskader initiatieven derden toe en zal dit in 2019 evalueren.
4. Samen met medeoverheden geeft het waterschap vorm aan de Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie.
5. Het waterschap heeft zijn rol in het stedelijk gebied uiterlijk in 2018 geprofessionaliseerd.
6. Het waterschap geeft, uiterlijk in 2019, vorm aan en neemt deel aan participatieve beleids- en plantrajecten.

3.2.4. Bedrijfsvoering**Geleidelijke organisatieontwikkeling**

In 2016 heeft een interne evaluatie plaatsgevonden over de organisatieontwikkeling Water Werkt. Hieruit volgt een ontwikkeltraject, waarbij, in nauwe samenwerking tussen college en organisatie, geleidelijk slagen worden gemaakt in de beschrijving van de koers voor de (midden)lange termijn, sturing en doorontwikkeling van mensen. Op dit laatste punt is onder andere aandacht voor de versterking van projectmanagement en de helderheid van rollen en verantwoordelijkheden. In het licht van het bestuursprogramma is nog aandacht nodig voor het omgevingsbewustzijn. Ook in de ondersteuning van het bestuur zijn nog verbeterpunten, met name op efficiëntie, doorlooptijd en flexibiliteit.

Digitale P&C

Papieren documenten of digitale boekwerken zijn niet meer van deze tijd. Ook in de Planning & Control van het waterschap is het nodig om mee te bewegen in de digitale wereld en de Planning & Control meer toegankelijk te maken voor bestuur en de omgeving en beter aan te laten sluiten bij de verschillende behoeften van doelgroepen. In de komende tijd wordt daarom het proces van de Planning & Control verder gedigitaliseerd. Daarnaast worden ook de P&C-producten (zoals de begroting en de jaarstukken) digitaal toegankelijker gemaakt. Voor de formele besluitvorming wordt het komende jaar nog steeds een (papieren) boekwerk aangeboden.

Bewuste keuzes voor de financiële positie op de (middel)lange termijn

Waterschap Zuiderzeeland heeft een gezonde financiële positie en wil deze ook op de lange termijn behouden. Tegelijkertijd is te zien dat er op de langere termijn een aantal omvangrijke opgaven op het waterschap afkomt. Die liggen o.a. op het gebied van de waterkwaliteit, de verduurzaming en veiligheid. In 2017 wordt een belangrijk deel van het financieel beleidskader geëvalueerd en herzien (o.a. activabeleid). Daarbij wordt met name ook gekeken naar de vraag welke keuzes het waterschap nu kan en wil maken om de gezonde financiële positie op de langere termijn te behouden.

Om goed voorbereid te zijn op de toekomstige opgaven is het ook belangrijk om een steeds duidelijker beeld te krijgen van deze opgaven en de keuzes die het waterschap heeft om hierop te sturen. Ook hier worden in 2017 stappen gezet met behulp van o.a. het concept van strategisch assetmanagement. Voor zover dat mogelijk is worden hier ook de uitkomsten van het rekenkameronderzoek naar investeringen in meegenomen.

Maatregelen Financiën:

1. Uiterlijk in 2017 wordt het reservebeleid van Waterschap Zuiderzeeland geëvalueerd en indien nodig herzien.

Nieuwe koers op informatiebeleid via opstelling informatiestrategie

In de informatiewereld spelen grote veranderingen die het gevolg zijn van steeds snellere ICT-ontwikkelingen en nieuwe of veranderende wetgeving die hierop inspeelt. 2017 is formeel het laatste jaar van het lopende informatiebeleidsplan 2014-2017 dat in 2013 is vastgesteld. Door de snelle ontwikkelingen op het gebied van ICT wordt de noodzaak van een nieuw informatiebeleidsplan steeds duidelijker. In het voorjaar van 2017 wordt daarom een nieuw plan aan het bestuur aangeboden. Dit plan gaat in op noodzakelijke verbeteringen in de informatiestromen die samenhangen met het primaire proces en beperkt zich niet alleen tot de reguliere ICT-bedrijfsvoering.

Het belangrijkste aandachtspunt voor 2017 op het gebied van informatiebeleid is de realisatie van het digitaliseringstraject. Dit traject omvat onder meer de vervanging van het document managementsysteem en de realisatie van een samenwerkingsomgeving. Dat laatste wordt mogelijk samen met de Waterkrachtpartners gerealiseerd.

In 2017 wordt verder vormgegeven aan het informatie-innovatielab waar ideeën vanuit de organisatie op het vlak van open informatie, waterbewustzijn en/of digitale dienstverlening met behulp van ICT-voorzieningen, binnen een beperkte termijn en budget, kunnen worden gerealiseerd. Een van de ideeën die concreet wordt uitgewerkt is de realisatie van een interactieve voorziening voor inwonersparticipatie. Ook worden diverse apps ontwikkeld waarmee de betrokkenheid van inwoners bij het waterschap wordt vergroot.

Op het gebied van de ICT-infrastructuur speelt in 2017 de vervanging van het serverpark. Het waterschap is in gesprek om een gezamenlijk serverpark met Waterschap Drents-Overijsselse Delta te realiseren. Bij de vervanging van het serverpark is het ook de bedoeling om een aantal verbeteringen door te voeren in het beheer en de dienstverlening richting de organisatie(s).

Het komend jaar wordt ook de aansluiting op “mijn overheid” gerealiseerd. Zuiderzeeland is daarmee een van de eerste waterschappen die hierop is aangesloten. De ingezette lijn op het gebied van informatieveiligheid (namelijk aansluiten op de landelijke afspraken, vastgelegd in de BIWA) wordt doorgezet.

Maatregelen Informatie:

1. Het waterschap gaat informatiewensen en -behoeften meer gestructureerd in kaart brengen, ordenen en van een prioriteit voorzien.
2. Het waterschap ordent gegevens door het inrichten van kernregistraties onder het motto: eenmalig opslaan, meervoudig gebruik.
3. Het waterschap implementeert de kaders voor informatieveiligheid en de zorg voor informatieveiligheid wordt ingebed in de organisatie.
4. In 2019 is informatie actief ontsloten om waterbewustzijn te vergroten en informatie/ kennis optimaal te delen.

Digitaliseringslag en aanpassing werkwijzen rondom inkoop

Vanaf 2017 zal het waterschap gebruikmaken van een nieuw inkoopstelsel. Dit stelsel wordt samen met de Waterkrachtpartners aangeschaft en geïmplementeerd en stelt de waterschappen in staat om alle Europese, maar ook meervoudig onderhandse aanbestedingen digitaal te laten plaatsvinden.

In 2017 wordt een aantal belangrijke raamcontracten aanbesteed. Door het werken met deze raamcontracten is er in de interne organisatie steeds meer sprake van bestellen in plaats van inkopen. Verder wordt in 2017 voor de inhuurdiensten een dynamisch inkoopstelsel geïmplementeerd (een soort “marktplaats”). Deze veranderingen vergen samen met de komende digitaliseringslag het een en ander van de organisatie in aanpassing van werkwijzen, met name intern. Ook de potentiële leveranciers krijgen hiermee te maken. In 2017 is veel aandacht voor een goede overgang van oude naar nieuwe werkwijzen.

Organisatie & personeel

ZZL-academie

De ZZL-academie is na de invoering van Water Werkt gestart en sindsdien een groot succes gebleken. In de afgelopen jaren zijn trainingen gegeven op het gebied van competenties, vaardigheden en kennis. Ook zijn trainingen in het aanbod opgenomen die aansluiten bij de doelen uit het bestuursprogramma. In 2017 wordt deze lijn voortgezet. Hierbij wordt ook goed afgestemd met het aanbod van de Waterkrachtacademie.

Waterkracht en HR

In de samenwerking Waterkracht is, op het gebied van HRM, behoefte aan focus, om goed invulling te kunnen geven aan de 3k's. Er zijn voor 2017 drie kernthema's aangemerkt die in werkgroepen worden opgepakt. Het gaat om Employer Branding, waarbij het gaat om grotere bekendheid van waterschappen als aantrekkelijk werkgever; om de Waterkrachtacademie, welke opleidingen aanbiedt die zich richten op netwerken, verbinden, ontmoeten en kennisdelen, en om de samenwerking op het vlak van E-HRM en verdere digitalisering van HRM-activiteiten. Het E-HRM stelsel wordt op 1 januari 2017 in gebruik genomen.

Participatiewet en de Wet banenafpraak

De invoering van de Participatiewet en de Wet banenafpraak verplicht het waterschap om personen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen. Het waterschap ziet dit ook niet zo zeer als een verplichting, maar als invulling van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het college streeft ernaar om in 2017 personen met een arbeidsbeperking te plaatsen binnen de bestaande budgetten van Waterschap Zuiderzeeland.

Duurzame inzetbaarheid

Er wordt steeds meer ingezet op duurzame inzetbaarheid van het personeel: hoe kunnen we ervoor zorgen dat de personele factor zo productief en gezond mogelijk in alle levensfasen inzetbaar is voor de

organisatie. Niet alleen de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en de cao vragen hierom, maar ook de verhoging van de pensioenleeftijd en de vervaging van de grens tussen werk en privé. De komende jaren wordt hier, interactief met samenwerkingspartners, invulling aan gegeven.

Ziekteverzuim

De norm voor het ziekteverzuim is voor 2017 vastgesteld op 4,5%. Het ziekteverzuimpercentage lag de afgelopen jaren op een hoger niveau. Het verzuimpercentage laat in 2016 een daling zien en de verwachting is dat de initiatieven die zijn ontplooid rondom duurzame inzetbaarheid bijdragen aan een verdere daling van het verzuim. Het waterschap blijft streven naar een zo laag mogelijk verzuimpercentage, waarbij de aandacht vooral uitgaat naar preventie.

Formatie

De huidige formatie van Waterschap Zuiderzeeland bedraagt 261,2 fte. Dit bestaat uit 259,4 fte vaste formatie en 1,8 fte tijdelijke formatie. De tijdelijke formatie (1 fte medewerker watertoezicht en 0,8 fte medewerker MVO) vervalt per 1 januari 2020. Daarnaast worden 2 fte voor trainees Waterkracht gedekt uit het exploitatiebudget.

Maatregelen Organisatie & personeel:

1. Jaarlijks evalueren en indien nodig aanpassen van het opleidingsaanbod van de ZZLAcademie, om de vakbekwaamheid en duurzame inzet van onze medewerkers te faciliteren.
2. Verder uitwerken van cao-afspraken omtrent mobiliteit, om een bijdrage te leveren aan de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers.

3.3 WAT MAG HET KOSTEN?

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Algemeen verbonden zijn.

Tabel 3.1 Netto lasten programma Algemeen (bedragen in miljoenen euro's)¹

	REALISATIE 2015	BEGROOT 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020
Functionele overheid	6,2	7,0	7,7	7,8	8,0	8,0
Omgeving en organisatie	1,8	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6
Water en ruimte	1,6	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0
Bedrijfsvoering	13,1	11,0	12,4	12,6	12,6	12,8
Netto programmalasten	22,6	20,5	22,7	23,1	23,2	23,4

Vanaf het jaar 2017 is de ruimte voor de lasten van het bestuursprogramma onder het subprogramma functionele overheid opgenomen. De lasten van het subprogramma bedrijfsvoering zijn in 2017 ten opzichte van het jaar 2016 onder andere gestegen door de kapitaallasten van Samen Beter Werken, een lagere rentetoekening op het eigen vermogen en extra lasten voor ICT.

De netto lasten van de subprogramma's 'Functionele overheid' en 'Omgeving en organisatie' komt voor 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak, behalve de lasten van vergunningverlening en handhaving, die direct aan de taken worden toegerekend. Het totaal van het subprogramma 'Bedrijfsvoering' komt ten laste van de taken in de verhouding van de directe lasten per taak. In de praktijk ligt deze verhouding nagenoeg op 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak.

¹De netto lasten van de realisatie 2015 zijn gecorrigeerd door de introductie van het programma Algemeen

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2018-2020 ten opzichte van het basisjaar 2017 inzichtelijk gemaakt.

Tabel 3.2 Mutaties netto lasten programma Algemeen jaren 2018-2020 (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018	BEGROTING 2019	BEGROTING 2020
Netto lasten conform begroting 2017	22,7	22,7	22,7	22,7
Inflatie en loonontwikkeling		0,3	0,6	0,9
Mutatie kapitaallasten		0,3	0,3	0,3
Einde periode tijdelijke medewerker MVO		-	-	-0,1
Einde periode tijdelijke medewerker watertoezicht		-	-	-0,1
Besparing SBW		-0,2	-0,4	-0,4
Netto programmalasten	22,7	23,1	23,2	23,4

Investerings

In onderstaande tabel staan de investeringsuitgaven uit de vastgestelde investeringsbegroting.

Tabel 3.3 Investeringsuitgaven programma Algemeen (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020
Investeringsplan 2017-2020	1,3	0,6	0,5	0,5
Besluiten na investeringsplan 2017-2020	3,0	-	-	-
Totaal investeringsuitgaven	4,3	0,6	0,5	0,5

De mutatie in 2017 komt door de uitgestelde uitgaven van het project Samen Beter Werken.

Op het gebied van bedrijfsvoering wordt in 2017 volgens het investeringsplan ook een aantal uitwerkingsvoorstellen opgesteld voor de feitelijke kredietopenstelling van investeringen. Conform artikel 7 van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie is in onderstaande tabel weergegeven welke uitwerkingsvoorstellen aan de AV worden voorgelegd en welke aan DenH. Voor het digitaliseringstraject is reeds een krediet beschikbaar gesteld voor de samenwerkings- en projectenomgeving die hiervan deel uit maakt. Vandaar dat het nog open te stellen bedrag afwijkt van de totale investering.

Tabel 3.4 Overzicht beslissingsbevoegdheid voor kredietopenstelling in 2017 (bedragen in duizenden euro's)

OMSCHRIJVING INVESTERING	TOTAAL INVESTERING	TE VERLENEN KREDIET IN 2017	AV/DENH
Digitalisering – voorbereiding, aanschaf en implementatie	770	520	AV
Toegangscontrole	120	120	DenH
Vervanging buitenzonwering	161	161	DenH
Masterplan duurzame energie ¹	1.200	1.200	AV
Totaal investeringsuitgaven	2.251	2.001	

¹ Omdat de realisatie van investeringen uit het Masterplan duurzame energie sterk afhankelijk is van de toekenning van SDE-subsidie is niet op voorhand te zeggen in hoeverre de maatregelen (veelal aanleg van zonnepanelen) betrekking zullen hebben op het programma Schoon Water of Voldoende Water. Vandaar dat de investeringen voorsnog zijn opgenomen onder het programma Algemeen.

4. PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

4.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beoogd Effect

In het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland is de waterveiligheid gewaarborgd, zodat de inwoners van Flevoland veilig kunnen wonen, werken en recreëren.

Programmadoelen

---

1. Alle waterkeringen in het beheergebied zijn en blijven in goede staat.
2. Het waterschap beschikt over een goed kader om te beoordelen welke activiteiten op en rond de dijken verenigbaar zijn met het belang van waterveiligheid.
3. Uiterlijk in 2021 is de versterkingsopgave op basis van de toetsing in 2011 opgenomen in het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma.
4. Uiterlijk in 2021 is de Deltabeslissing Waterveiligheid in Flevoland geïmplementeerd.
5. De regionale buitendijkse keringen voldoen aan de provinciale veiligheidsnorm uit de Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland. Vier jaar na de wettelijke verankering van de Deltabeslissing Waterveiligheid voldoet de Knardijk aan de provinciale veiligheidsnorm.

4.2 WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Hieronder wordt beschreven hoe het waterschap de gewenste programmadoelen gaat realiseren.

4.2.1 Veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren

Nieuwe stap in professionalisering beheer: meerjarenonderhoudsplan

Het uitvoeren van inspecties, onderhoud en het herstellen van schade aan de waterkeringen behoort tot het reguliere beheer. Met ingang van 2017 wordt voor waterkeringen ook een nieuw meerjarenonderhoudsplan vastgesteld. In dit plan is het grootschalige planmatige onderhoud zoals maaien, vervangen van bekleding en bijstorten van stortsteen beschreven en geraamd.

Interne audit zorgplicht

Waterschap Zuiderzeeland beheert 210 kilometer primaire waterkering. Per 1 januari 2014 is de rol van toezichthouder voor deze keringen overgedragen van de provincie naar het Rijk. Het Rijk heeft het 'Kader Zorgplicht Primaire Waterkeringen' opgesteld. In 2015 is het waterschap beoordeeld op basis van het nieuwe kader. De uitkomsten geven aanleiding voor een aantal procesverbeteringen. In 2017 worden de verbetervoorstellen doorgevoerd. Tevens vindt in 2017 een 0-meting door het Rijk en een interne audit plaats.

Maatregelen Zorgplicht waterveiligheid:

1. Het waterschap voert periodieke onderhouds-, inspectie- en schadeherstelwerkzaamheden uit.
2. Het waterschap implementeert het nieuwe kader zorgplicht primaire waterkeringen en past dit toe.
3. In 2018 evalueren en waar nodig aanpassen van het beleid waterkeringen en medegebruik.

Eerste contouren opgave en kansen nieuwe normen worden inzichtelijk

1 januari 2017 treedt de nieuwe Waterwet in werking. Hierin staan nieuwe normen voor de primaire waterkeringen. In 2017 worden de eerste stappen gezet voor de implementatie. Zo worden de eerste trajecten beoordeeld op basis van het nieuwe beoordelingsinstrumentarium. Het gaat om het traject van de Hollandse Brug tot de Nijkerkerbrug en het traject van Lelystad tot de Ketelbrug. In de periode tot 2022 volgen de andere trajecten. Daarnaast wordt inzichtelijk gemaakt wat de consequenties zijn op het gebied van personeel, communicatie en financiën en wordt nagedacht over de inpassing in de omgeving. In gesprekken met initiatiefnemers die plannen hebben voor ontwikkelingen rond waterkeringen worden de nieuwste inzichten meegenomen. Lopende initiatieven zijn de ontwikkeling van Almere Poort, Havenkwartier Zeewolde, de ontwikkeling van de Maritieme Servicehaven bij Urk en de wens om op diverse plaatsen windmolens en zonnepanelen te realiseren.

Plannen Drontermeerdijk worden uitgewerkt

De Drontermeerdijk bevindt zich in het effectgebied van de bypass bij Kampen (het project IJsseldelta-Zuid). Met de versterking van de Drontermeerdijk wordt de waterveiligheid van Flevoland bij inzet van de bypass en verwijdering van de Roggebotsluis geborgd. Het Rijk heeft besloten tot versnelde uitvoering van de versterking van de Drontermeerdijk met daarop de N306. Waterschap Zuiderzeeland is hiervoor de uitvoerende partij. De kosten worden door het Rijk betaald.

2017 staat in het teken van de planuitwerking. Dit betekent dat het voorontwerp en definitief ontwerp worden gemaakt en dat het grootste deel van de vergunningen- en planprocedures worden doorlopen. Daarnaast worden onderzoeken uitgevoerd en wordt de contracteringsstrategie bepaald. In 2018 wordt deze fase afgerond.

Maatregelen Veiligheidsnormering (primaire keringen):

1. Uiterlijk 2021 beoordeelt het waterschap alle primaire waterkeringen aan de nieuwe veiligheidsnormen en brengt versterkingsmaatregelen met financiële consequenties in beeld.
2. Het waterschap wil maatschappelijke meerwaarde creëren door kansen vanuit de samenleving te benutten bij het uitwerken van onze waterveiligheidsopgave.
3. Het waterschap versterkt uiterlijk in 2021 de Drontermeerdijk tot de Revedam.

Vorbereidingen getroffen voor nieuwe regionale keringen

Met de nieuwe normen verliezen de waterkeringen tussen de Kadoelerkeersluis en Blokzijl de primaire status. Tot 1 januari 2019 geldt een overgangstermijn voor deze keringen. Komend jaar gaat Waterschap Zuiderzeeland in gesprek met de provincies Flevoland en Overijssel over de aanwijzing als regionale kering.

De provincie Friesland heeft een waterkering in Lemmer-Zuid aangewezen als regionale kering. In 2027 moet deze voldoen aan de gestelde norm. Momenteel wordt onderzocht of de waterkering voldoet aan de gestelde norm. In 2017 wordt het onderzoek afgerond en wordt duidelijk welke vervolgstappen nodig zijn.

Maatregelen Veiligheidsnormering (regionale keringen binnendijks):

1. Het waterschap maakt voor 2019 afspraken met de provincie over de toekomstige status van de keringen achter de Kadoelerkeersluis die de primaire status verliezen.
2. Waterschap Zuiderzeeland toetst de regionale waterkering bij Lemmer-Zuid uiterlijk in 2017.

Buitendijkse gebieden vrijwel op orde

In Flevoland zijn 24 buitendijkse gebieden. Deze zijn door de provincie Flevoland aangewezen en genormeerd. Voor tien gebieden zorgt Waterschap Zuiderzeeland dat deze op orde zijn. Van de tien gebieden zijn er inmiddels acht op orde. Waterschap Zuiderzeeland streeft ernaar om de werkzaamheden in Zeewolde in 2017 af te ronden. Of dit lukt is afhankelijk van de vraag hoe lang het duurt om met de betrokkenen tot overeenstemming te komen. Zeewolde is opgedeeld in drie deelgebieden. Het eerste deelgebied is gereed. In 2017 wordt ook het tweede deelgebied (Rede) op orde gebracht. Voor het derde deelgebied (Pluuthaven) start de uitvoering het najaar 2017 en lopen de werkzaamheden door in 2018. Zodra de uitkomsten van de beoordeling van de Eemhof bekend zijn, wordt een plan gemaakt voor de benodigde vervolgstappen. Voor de overige 14 gebieden wacht Waterschap Zuiderzeeland op de uitkomsten van de herijking van het provinciale beleid. Naar verwachting wordt het provinciale beleid voor de buitendijkse gebieden in 2017 herzien.

Maatregelen Veiligheidsnormering (regionale keringen buitendijs):

1. In 2018 toetst het waterschap de regionale buitendijkse gebieden waarvoor de zorgtaak al is geïmplementeerd aan de provinciale veiligheidsnormen. Voldoen deze regionale buitendijkse keringen niet, dan ziet het waterschap erop toe dat ze aan de provinciale veiligheidsnormen gaan voldoen.
2. In 2018 evalueert het waterschap het waterschapsbeleid en de beleidsregels voor de regionale buitendijkse keringen.
3. Het waterschap zorgt ervoor dat alle door de provincie aangewezen regionale buitendijkse keringen in 2018 voldoen aan de eisen zoals gesteld in de Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland.

Waterschap geeft met provincie vorm aan maatschappelijk proces Knardijk

De provincie Flevoland heeft ingestemd met het voorstel om de regionale status van de Knardijk te laten vervallen. Om hieraan invulling te geven legt Waterschap Zuiderzeeland in 2017 de kaders vast om de vertragende werking van de Knardijk te borgen. Deze vertragende werking houdt in dat de Knardijk bij een eventuele dijkdoorbraak een aantal dagen stand zal houden en zo voorkomt dat gelijk zowel het Oostelijk als het Zuidelijk deel van Flevoland overstroomt. Daarnaast start Waterschap Zuiderzeeland met de provincie Flevoland een maatschappelijk proces om in gesprek te gaan over de nieuwe mogelijkheden die het vervallen van de regionale status met zich meebrengt.

Maatregelen Veiligheidsnormering (Knardijk):

1. Waterschap Zuiderzeeland legt in 2017 voor de Knardijk functionele eisen vast om de vertragende werking te borgen.
2. Waterschap en provincie organiseren in 2017 een maatschappelijk proces om in gesprek te gaan over de nieuwe mogelijkheden die het vervallen van de regionale status met zich meebrengt.

Duidelijkheid over status kades

In het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland liggen verschillende kades. In sommige gevallen hebben deze een belangrijke functie in het voorkomen wateroverlast. In de huidige situatie zijn de instandhouding en het beheer van de kades echter niet geborgd. In 2017 wordt een voorstel voorgelegd over de toekomstige status van de kades. Aanwijzing van overige keringen is een bevoegdheid van de Algemene Vergadering.

Maatregelen Veiligheidsnormering (overige keringen):

1. In 2017 wordt een besluit genomen over het al dan niet aanwijzen van kades als overige kering.

4.3 WAT MAG HET KOSTEN?

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Waterveiligheid verbonden zijn.

Tabel 4.1 Netto lasten programma Waterveiligheid (bedragen in miljoenen euro's)¹

	REALISATIE 2015	BEGROOT 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020
Veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren	6,9	7,1	6,9	7,0	7,3	7,4
Netto programmalasten	6,9	7,1	6,9	7,0	7,3	7,4

Het totaal van de netto lasten van het programma Waterveiligheid komt ten laste van de Watersysteemtaak.

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2018-2020 ten opzichte van het basisjaar 2017 inzichtelijk gemaakt.

Tabel 4.2 Mutaties netto lasten programma Waterveiligheid jaren 2018-2020 (in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020
Netto lasten conform begroting 2017	6,9	6,9	6,9	6,9
Inflatie en loonontwikkeling		0,1	0,2	0,3
Mutatie kapitaallasten		-	0,2	0,2
Bijstelling bijdrage HWBP		-	-	-
Netto programmalasten	6,9	7,0	7,3	7,4

Investerings

In onderstaande tabel staan de investeringsuitgaven uit de vastgestelde investeringsbegroting.

Tabel 4.3 Investeringsuitgaven van het programma Waterveiligheid (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020
Investeringsplan 2017-2020	0,3	-	-	0,2
Besluiten na investeringsplan 2017-2020	0,8	1,4	-	-
Totaal investeringsuitgaven	1,1	1,4	0,0	0,2

Voor het programma Waterveiligheid zullen naar verwachting in 2017 geen nieuwe investeringskredieten worden geopend. De investeringsuitgaven van de jaren 2017 en 2018 betreffen uitgaven voor het op orde brengen van de buitendijkse gebieden. Hiervoor is het krediet reeds verleend.

¹ De netto lasten van de realisatie 2016 zijn gecorrigeerd door de introductie van het programma Algemeen

5. PROGRAMMA VOLDOENDE WATER

5.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beogd Effect

Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld:

Het waterschap stemt het waterbeheer optimaal af op de gewenste functies en draagt zorg voor goede afwatering en doorstroming in het beheergebied.

De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt:

Het waterschap wil een robuust watersysteem, waar bij de schade als gevolg van wateroverlast zo veel mogelijk wordt voorkomen en waarbij geanticipeerd wordt op langetermijneffecten van bodemdaling en klimaatverandering.

De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt:

Het waterschap wil een robuust watersysteem, waarbij de schades als gevolg van watertekorten zo veel mogelijk wordt voorkomen en waarbij geanticipeerd wordt op langetermijneffecten van klimaatverandering.

Programmadoelen

Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld

1. Het samenhangende stelsel van watersysteem, gemalen en kunstwerken functioneert goed.
2. Het operationeel grondwaterbeheer is op orde.
3. Het waterschap levert een bijdrage aan het vergroten van de belevingswaarde van het watersysteem.

De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt

4. Het watersysteem voldoet aan de inundatienorm.
5. Het waterschap werkt continu aan borgen en waar mogelijk vergroten van het waterbergend vermogen van het systeem

De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt

6. Het waterschap streeft op basis van een kosten-batenafweging naar het zo optimaal mogelijk voorkomen van droogteschade.

5.2 WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Hieronder wordt beschreven hoe het waterschap de gewenste programmadoelen gaat realiseren.

5.2.1 Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld

Verminderen energieverbruik en verduurzamen watersysteem

Na vaststelling van het Masterplan Duurzame Energie in september 2016 zet het waterschap komend jaar in op het uitvoeren van de maatregelen van het plan om de energiedoelen te bereiken. Eén van die onderdelen is verdere energiebesparing bij gemalen. In het masterplan zijn maatregelen geformuleerd om hiertoe te komen. Verder wordt komend jaar de voorbereiding van de renovatie van gemaal Vissering voortgezet. De ambitie is een zo energiezuinig mogelijk gemaal te maken en daarmee een forse bijdrage te leveren aan het vergroten van de energie-efficiency in het watersysteem.

Om een goed functionerend watersysteem ook op lange termijn goed te borgen is een actueel instrumentarium van belang. De komende jaren werkt Zuiderzeeland aan het actualiseren van de legger. Gewijzigde situaties in het gebied worden in de legger opgenomen en ontwikkelingen als gevolg van de komst van de Omgevingswet worden doorgevoerd. De inzet is erop gericht eind 2019 een actuele legger te hebben en te houden. Ook het aanvullen van het meetplan waterkwantiteit staat komend jaar op het programma. Zodra het grondwatermeetnet is ingericht wordt het plan uitgebreid met de grondwaterstanden.

Ook komende jaren blijft Zuiderzeeland actief op het verduurzamen van het beheer en onderhoud van het watersysteem. Waar mogelijk worden kansen benut om de waterinlaat te optimaliseren en het energieverbruik te verminderen. Komend jaar verkent het waterschap of en welke groenblauwe diensten ontwikkeld kunnen worden. Ervaringen uit de pilot biomassa geven hiervoor belangrijke input.

Nadat in 2016 besluitvorming heeft plaatsgevonden over het Waterplan Almere verkent het waterschap samen met gemeenten hoe zij invulling willen geven aan visieontwikkeling in de stad.

In 2017 wordt de driejarige veldproef muskusratten Lelystad afgerond. Deze landelijke proef in Lelystad naar de populatieontwikkeling en consequenties daarvan wordt komend jaar geëvalueerd. Eventuele schades worden hersteld op kosten van de landelijke proef.

Maatregelen zorgplicht voldoende water:

1. Het waterschap vult de zorgplicht voor het watersysteem in door de legger actueel te houden en door planmatig beheer en onderhoud van het watersysteem, de gemalen en de kunstwerken.
2. Het waterschap start in 2016 met het opbouwen van een beheerregister watergangen.
3. Jaarlijks voert het waterschap zijn plan uit voor het meten en monitoren van waterstanden en debieten.
4. In 2018 zijn aangelanden zich bewust van het belang van een juiste profilering van sloten en zijn deze in 2021 zodanig op orde dat wateroverlast wordt voorkomen.
5. In 2018 verkent het waterschap de mogelijkheden van flexibeler peilbeheer.
6. Vanaf 2016 onderzoekt het waterschap hoe het maaisel dat vrijkomt uit watergangen, taluds, plasbermen, dijken e.d. op duurzame en kosteneffectieve wijze kan worden verwerkt.
7. Het waterschap voorkomt graafschade aan de keringen door muskusratten, beverratten en mollen te vangen.
8. Het waterschap heeft, uiterlijk in 2017, een visie over hoe, in een deel van ons beheergebied, aangelanden participeren bij beheer en onderhoud van het watersysteem. Uiterlijk in 2019 moet dit hebben geleid tot een andere handelswijze.

Ontwikkelen grondwaterbeleid

Nu de regulering van de grondwateronttrekkingen voldoende ingebed is in reguliere werkprocessen van het waterschap, wordt de beleidsontwikkeling opgepakt. In 2017 start het waterschap met de herijking van het operationele grondwaterbeleid. Waar er kansen liggen om de regels voor grondwateronttrekkingen te verbeteren, wordt dit al verwerkt in de Keur 2017.

Maatregelen Grondwaterbeheer:

1. In 2017 herijkt het waterschap zijn operationeel grondwaterbeleid.
2. Het waterschap levert een bijdrage aan het vergroten van de belevingswaarde van het watersysteem.

Cultuurhistorie op de kaart!

Komend jaar wordt ingezet op het uitwerken en implementeren van het operationeel kader voor het behoud van watererfgoed. Dit doet het waterschap samen met gebiedspartners. In 2016 zijn waterschap en provincie een traject gestart, waarin het verhaal van de polder aan watererfgoed wordt gekoppeld. Hiervoor heeft de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed aan de provincie subsidie beschikbaar gesteld.

Maatregelen Belevingswaarde:

1. Het waterschap stimuleert het medegebruik van het watersysteem door inzet van het Fonds Dijk en Water.
2. In 2020 wordt het kader voor beheer en onderhoud van cultuurhistorische objecten geëvalueerd.

Rol in ontwikkeling nieuwe natuur

De provincie Flevoland is bezig met het realiseren van het Programma Nieuwe Natuur. Het waterschap is hier vanaf het begin als adviseur bij betrokken. Inmiddels wordt een aantal projecten binnen het Programma Nieuwe Natuur gerealiseerd. Het waterschap is hier vanuit zijn reguliere taak (watertoets/vergunningverlening) bij aangesloten. Twee projecten hebben voor het waterschap een meer strategisch belang: De natuurontwikkeling in Oosterwold (Eemvallei) en het gebied nabij Schokland. Hier zijn we als adviseur intensief bij betrokken en kijken we naar een passende rol bij de realisatie van een aangepast en goed functionerend watersysteem. Tenslotte proberen we werk met werk te maken door vanuit ons programma Natuur Vriendelijke Oevers een bijdrage te leveren aan het programma Nieuwe Natuur.

5.2.2. De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt

---

Gebiedsconsultatie rond wateroverlast geeft richting

Het waterschap blijft zich inzetten om wateroverlast te voorkomen. Voor het bodemdalingsgebied in de Noordoostpolder betekent dit dat de samenwerking met provincie en gemeente die in de voorgaande jaren is opgebouwd, wordt voortgezet. In 2017 wordt de gezamenlijke gebiedsconsultatie afgerond. Hiermee kan het waterschap enerzijds een zorgvuldige afweging maken over het uitvoeren van een kortetermijnmaatregel. Daarnaast kan de inzet en rol van het waterschap voor de langere termijn worden geconcretiseerd.

Onder voorwaarde dat de financiering bij alle partners rond is, wordt in 2017 in samenwerking met de provincie, kennisinstellingen en agrariërs, een onderzoek gestart, gericht op het afremmen van bodemdaling (Spaarwater).

Waterschap zet in op toekomstbestendig, robuust watersysteem

Het watersysteem van ons beheergebied is volledig op de tekentafel ontworpen. Trends zoals bodemdaling, bodemverdichting en klimaatverandering beïnvloeden het watersysteem. Heviger neerslag, afnemende bodemberging en snellere afvoer kunnen leiden tot wateroverlast. Tegelijkertijd worden er andere of strengere eisen aan het systeem gesteld; bijvoorbeeld ten aanzien van het energiegebruik. Dit roept de vraag op of het watersysteem ook in de toekomst nog optimaal functioneert. Dit wordt verkend in een brede watersysteemverkenning. In de komende periode (t/m 2019) wordt het functioneren van watersysteem in beeld gebracht en leggen we dit langs de eisen van de toekomst. Eventuele gewenste veranderingen in de sturing of inrichting van het systeem kunnen in de volgende planperiode worden geprogrammeerd.

Maatregelen Wateroverlast:

1. Het waterschap heeft en houdt zicht op de kans op wateroverlast via een zesjaarlijkse toetsing.
2. Om lokale wateropgaven op te lossen en bodemdalingsgebieden op de korte termijn te optimaliseren: afwegen, plannen en uitvoeren van technische maatregelen tot een maatschappelijk aanvaardbaar kostenniveau (MKBA).
3. Om bodemdalingsgebieden op de lange termijn te transformeren: in afstemming met gebiedspartners werkt het waterschap aan een passende norm en passend landgebruik voor bodemdalingsgebieden.

Samenwerken aan kennis en bewustwording rond waterberging

Een verkenning van het waterschap heeft laten zien dat met name bodemverdichting op agrarische gronden de waterbergende functie van de bodem aantast. Er is in de komende jaren meer kennis nodig over de omvang en consequenties van bodemverdichting. Het waterschap is hierbij niet de enige kennisvrager (ook provincie, agrarische sector en grondeigenaren). Het waterschap werkt daarom samen met gebiedspartners (o.a. binnen het Actieplan Bodem en Water) aan bewustwording en richt zich op het vergroten van het kennisnetwerk, onder andere richting kennis- en onderwijsinstellingen.

Ook met het vasthouden van water op de hogere delen van een peilvak, zou het waterschap de bergingsruimte optimaler kunnen benutten en wateroverlast in de lagere delen van de polder kunnen voorkomen. De maatregel vraagt veel kennis over het functioneren van het watersysteem. Bovendien spelen er ook vanuit andere opgaven (klimaat, energieverbruik) diverse vraagstukken rond het optimaliseren van het watersysteem. Daarom is gekozen voor een programmatische aanpak (Brede Watersysteemverkenning) waarin via een aantal stappen de kennis over het functioneren van het watersysteem wordt vergroot en maatregelen worden verkend.

Maatregelen Waterberging:

1. Uiterlijk 2021 legt het waterschap, al dan niet in samenwerking met gebiedspartijen, 40% natuurvriendelijke en/of duurzame oevers aan langs de waterlichamen 'tochten' in Flevoland.
2. Het waterschap stimuleert agrariërs om via duurzaam bodembeheer het waterbergend vermogen op de landbouwkavel te behouden of te vergroten.

5.2.3. De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt

Zuinig met water

Komend jaar worden stappen gezet om het beleid voor waterbeschikbaarheid op zowel de korte als lange termijn te ontwikkelen. Het herijkte beleid voor de korte termijn wordt ter besluitvorming aan de Algemene Vergadering voorgelegd. Dit betekent een verbreding en aanscherping van het vigerende wateraanvoerbeleid. Voor de lange termijn wordt een ontwikkelagenda opgesteld richting de volgende planperiode.

5.3 WAT MAG HET KOSTEN?

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Voldoende Water verbonden zijn.

Tabel 5.1 Netto lasten programma Voldoende water (in miljoenen euro's)¹

	REALISATIE 2015	BEGROOT 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020
Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld	20,8	19,4	19,0	19,2	19,6	20,2
De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt	0,0	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Netto programmalasten	21,2	20,0	19,4	19,6	20,0	20,6

De lasten van het programma Voldoende water zijn gedaald door de lagere lasten van de meerjaren onderhoudsprogramma (MJOP) voor de jaarschijf 2017, lagere kapitaallasten en een lagere doorbelasting van de loonkosten. Daarentegen zijn er hogere lasten door een nieuw programma voor wat betreft de aanleg van duurzame oevers, duurder onderhoud stedelijk water en de energiebelasting bij de gemalen.

Het totaal van de netto lasten van het programma Voldoende Water komt ten laste van de watersysteemtaak.

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2018-2020 ten opzichte van het basisjaar 2017 inzichtelijk gemaakt.

Tabel 5.2 Netto lasten programma Voldoende water jaren 2018-2020 (in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020
Netto lasten conform begroting 2017	19,4	19,4	19,4	19,4
Inflatie en loonontwikkeling		0,3	0,6	0,9
Mutatie kapitaallasten		0,0	0,1	-0,1
MJOP landelijk/stedelijk		-0,1	-0,2	-0,2
Actualisatie duurzame oevers		0,0	0,3	0,8
Besparingen Masterplan duurzame energie		-	-0,2	-0,2
Netto programmalasten	19,4	19,6	20,0	20,6

Investeringsen

In onderstaande tabel staan de investeringsuitgaven uit de vastgestelde investeringsbegroting.

Tabel 5.3 Investeringsuitgaven programma Voldoende water (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020
Investeringsplan 2017-2020	2,1	4,9	4,8	1,8
Mutaties na investeringsplan 2017-2020	0,4	3,0	-0,3	4,0
Totaal investeringsuitgaven	2,5	7,9	4,5	5,8

De mutaties op het Investeringsplan 2017-2020 komen hoofdzakelijk door de in het Masterplan Duurzame Energie opgenomen investeringen.

¹ De netto lasten van de realisatie 2015 zijn gecorrigeerd door de introductie van het programma Algemeen

Voor het programma Voldoende Water wordt in 2017 volgens het investeringsplan ook een aantal uitwerkingsvoorstellen voor de feitelijke kredietopenstelling van investeringen opgesteld. Conform artikel 7 van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie is in onderstaande tabel weergegeven welke uitwerkingsvoorstellen aan de AV zullen worden voorgelegd en welke aan het college van DenH.

Tabel 5.4 Beslissingsbevoegdheid kredietopenstelling 2017 (bedragen in duizenden euro's)

	TOTAAL INVESTERING	TE VERLENEN KREDIET IN 2017	AV/DENH
Renovatie pompinstallatie gemaal Vissering	9.755	9.755	AV
Verruimen/vernieuwen wegduikers 2017	147	147	DenH
Aankoop grond duurzame oevers 2017	113	113	DenH
Renovatie stuw Rassenbeektocht	130	130	DenH
Pompinstallatie Steven Rippen	55	55	DenH
Renovatie en automatisering hevel Kadoelen	134	134	DenH
Renovatie sifon Ruttensevaart	114	114	DenH
Vernieuwen stuwputten wateraanvoer 2017	61	61	DenH
Dakbedekking gemaal Blocq van Kuffeler	150	150	DenH
Permanente hevels Westermeerdijk	1.070	1.020	AV
Totaal investeringsuitgaven	11.729	11.179	

In het bovenstaande overzicht is rekening gehouden met de votering van een voorbereidingskrediet voor de permanente hevels Westermeerdijk.

6. PROGRAMMA SCHOON WATER

6.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Goede kansen voor flora en fauna

Het beheergebied van het waterschap biedt goede leef-, verblijf- en voortplantingsmogelijkheden voor de inheemse aquatische flora en fauna.

Goede oppervlaktewaterkwaliteit

De chemische toestand van de oppervlaktewateren vormt geen belemmering voor ecologie en gebruiksfuncties van water.

Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht

Het afvalwatersysteem is robuust, het beheer is doelmatig en het systeem is duurzaam ingericht.

Programmadoelen

Goede kansen voor flora en fauna

1. Uiterlijk in 2021 heeft het waterschap de inrichtingsmaatregelen uitgevoerd die nodig zijn om de regionaal vastgestelde KRW-doelen voor de ecologische waterkwaliteit van oppervlaktelichamen te bereiken.
2. In 2021 is de visserij op aal in het beheergebied van het waterschap verduurzaamd.
3. De inrichting en het beheer van de watergangen in Flevoland zijn gericht op het tegengaan van vestiging en verspreiding van exoten. De nadruk ligt hierbij op invasieve exoten.
4. In 2019 zijn voor de oppervlaktewateren die niet vallen onder het regime van KRW ecologische doelen afgeleid.
5. Om effecten op de zuurstofhuishouding te voorkomen, wordt maaisel dat vrijkomt bij het beheer en onderhoud van het natte profiel van de watergangen zo snel mogelijk uit de watergang verwijderd.

Goede oppervlaktewaterkwaliteit

6. Alle oppervlaktewateren in het beheergebied voldoen aan de nationale en Europese normen voor chemische waterkwaliteit en aan de regionale doelen voor fysische chemische parameters.
7. In 2019 is bekend in hoeverre bacteriën die resistent zijn voor antibiotica voorkomen in de watersystemen in Flevoland en of ze gevolgen hebben voor de waterkwaliteit.
8. In 2021 is bekend of microplastics een bedreiging vormen voor de waterkwaliteit in Flevoland.
9. In 2021 is er – waar kansrijk – een structurele samenwerking tussen producenten, gebruikers, provincie, waterschap en onderzoeksinstituten, gericht op het beperken van emissies van geneesmiddelen voor mens en dier en andere probleemstoffen.
10. Waterschap Zuiderzeeland faciliteert de uitvoering van het Actieplan Bodem en Water en levert daarmee een bijdrage aan de door LTO nagestreefde 80% reductie van de emissies van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten.
11. In 2019 zijn voor de oppervlaktewateren die niet vallen onder het regime van de KRW regionale doelen afgeleid voor de fysisch-chemische parameters, inclusief nutriënten.
12. De binnendijkse zwemwaterlocaties binnen het beheergebied van het waterschap voldoen aan de eisen van de Europese zwemwaterrichtlijn.

Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht

13. De hydraulische en de biologische capaciteit van het afvalwatersysteem zijn op orde.
14. De emissies vanuit het afvalwatersysteem voldoen aan de lozings- en milieueisen zoals opgenomen in het Activiteitenbesluit milieubeheer.
15. Het beheer van het afvalwatersysteem is op orde.
16. De afvalwaterketen is doelmatig en efficiënt.
17. Duurzaam omgaan met energie en grondstoffen aanwezig in het afvalwatersysteem en klimaatbestendige inrichting.

6.2 WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Hieronder wordt beschreven hoe het waterschap de gewenste programmadoelen gaat realiseren.

6.2.1. Goede kansen voor flora en fauna

Waterschap werkt aan verdere verbetering van de structuurdiversiteit en van de toestand voor vis

Het waterschap legt ter verbetering van de structuurdiversiteit duurzame oevers aan. Duurzame oevers leveren ook een bijdrage aan het vergroten van de waterberging. Van 2012 tot en met 2016 is volgens planning ca. 195 kilometers duurzame oever aangelegd. In het kader van het POP3 subsidieprogramma is in 2016 een subsidieaanvraag ingediend voor de aanleg van nog eens 110 kilometer duurzame oever in de periode 2017- 2020. Verwacht wordt dat er begin 2017 duidelijkheid komt omtrent de toekenning van de subsidie. Verder heeft de Rekenkamercommissie in 2016 een onderzoek uitgevoerd naar de doelmatigheid en effectiviteit van duurzame oevers. Zodra er duidelijkheid is omtrent de toekenning van de POP-subsidie zal de Algemene Vergadering een voorstel ontvangen over de verdere uitwerking en planning van de aanleg van duurzame oevers en de wijze waarop het waterschap omgaat met de conclusies en aanbevelingen uit het onderzoeksrapport van de rekenkamer.

De visstoestand in het kader van de Kaderrichtlijn Water is niet overal op orde. Om die reden werkt het waterschap aan verbetering van de visstand door middel van vispassages. De komende jaren wordt geïnventariseerd welke aanvullende maatregelen nodig zijn om de vismigratie tussen het beheergebied en de omliggende rijkswateren te verbeteren. Verder wordt onderzocht hoe de visstoestand binnen de polders verder kan worden verbeterd met het doel om de KRW-doelstellingen voor vis te bereiken.

Maatregelen Kaderrichtlijn Water:

1. Uiterlijk 2021 legt het waterschap, al dan niet in samenwerking met gebiedspartijen, 40% natuurvriendelijke en/of duurzame oevers aan langs de waterlichamen 'tochten' in Flevoland.
2. Uiterlijk 2021 legt het waterschap een vispassage aan voor soorten die van de rijkswateren naar de Noordoostpolder trekken.
3. Voor 2020 inventariseert het waterschap hoe de vismigratie tussen de rijkswateren en Zuiderzeeland verder is te verbeteren en programmeert waar nodig maatregelen.
4. Voor 2019 onderzoekt het waterschap hoe de vismigratie binnen de polders verder kan worden verbeterd om de KRW-doelstellingen voor vis te bereiken en neemt uiterlijk 2021 de noodzakelijke maatregelen.

Werken aan een aanpak voor een duurzaam aalbeheer

Met de beroepsvisserij worden gesprekken gevoerd over het uitzetten van glasaal in het beheergebied. Het waterschap gaat in 2017, samen met de beroepsvisserij en de partners in de Visstandbeheercommissie, na hoe de aalstand verder kan worden verbeterd.

Maatregelen Aal:

1. Het waterschap onderzoekt voor 2017 samen met de beroepsvisserij hoe de aalvisserij in het beheergebied te verduurzamen is. In overleg met de sector worden de noodzakelijke maatregelen uitgevoerd.

Andere inrichting van het watersysteem voorkomt de vestiging van exoten

Invasieve plant- en diersoorten kunnen leiden tot overlast in het waterbeheer. Naast het verstrekken van informatie over de gevolgen van het bewust en onbewust uitzetten van exoten, zet het waterschap in op inrichtingsprincipes die de vestiging van exoten tegengaan. In 2017 wordt hiervoor een plan van aanpak opgesteld. Daarnaast is in 2016, in het kader van de Europese exotenverordening, een lijst vastgesteld door de Europese Unie met invasieve exoten waartegen de lidstaten actie moeten ondernemen. De NVWA stelt eliminatie- en beheerplannen op voor de soorten op deze lijst. Wanneer deze beschikbaar zijn, wordt verkend wat dit betekent voor het waterschap.

Maatregelen Exoten:

1. Uiterlijk 2018 onderzoekt het waterschap met welke inrichtings- en beheermaatregelen de vestiging en verspreiding van exoten zo veel mogelijk kan worden beperkt.
2. Vanaf 2016 gaat het waterschap het bewust en onbewust uitzetten van exoten en de verspreiding ervan zoveel mogelijk tegen.

Waterschap werkt samen met eigenaren en gebruikers bij het ontwikkelen van doelen voor overige (niet) KRW wateren

In 2016 is, volgens planning voor zeven niet-KRW wateren, waaronder het stedelijke water van Zeewolde en zes wateren van natuurpartners, de conceptdoelafleiding afgerond. In 2015 zijn de conceptdoelen geformuleerd van alle wateren binnen de gemeente Lelystad en de Kuinderplas (SBB). De overige niet-KRW-wateren waarvoor behoefte bestaat om doelen af te leiden volgen de komende jaren. Het gaat om grotere en kleinere plassen, poelen en beeksystemen in natuurgebieden en het stedelijk water van de gemeenten Almere, Dronten, Urk en Noordoostpolder. Voor 2017 staat het formuleren van 15 doelen overige (niet-KRW-)wateren op de planning. Dit betreft het stedelijk water van Almere en Dronten en een aantal natuurwateren. Aan het eind (2019) van dit meerjarige traject worden alle conceptdoelen in elkaars perspectief geplaatst alvorens zij definitief door de provincie Flevoland worden vastgesteld.

Maatregelen Overige wateren:

1. In de periode tot en met 2019 leidt het waterschap, samen met de betrokken gebiedspartners, regionale (ecologische) doelen af voor de niet-KRW-waterlichamen.

Maaisel wordt ingezet als biomassa of opgewerkt tot herbruikbare producten

In 2017 lopen verschillende projecten op het gebied van biomassa. Het project maaisel, waarbij maaisel als grondstof voor bodemverbetering van akkers wordt ingezet, wordt verder uitgerold. Het Stowa project 'Bioraffinage van groenresten' loopt door in 2017. Dit project richt zich op mogelijkheden van verwaarding en hergebruik van waterplanten. Ook worden met de gemeente Almere mogelijkheden verkend om, samen met andere partners, maaisel op te werken tot herbruikbare producten.

Maatregelen Beheer en onderhoud:

1. Voor 2018 onderzoekt het waterschap hoe het maaisel, dat in landelijk gebied vrijkomt uit het natte profiel van de watergangen, zo snel mogelijk kan worden verwijderd.

6.2.2. Goede oppervlaktewaterkwaliteit

Zicht op doelen, activiteiten en informatiebeheer waterkwaliteit

In 2017 verschijnt de Nota waterkwaliteit en informatievoorziening. Deze nota beschrijft de toestand van de oppervlaktewaterkwaliteit, gaat in op het beleid en de ontwikkelingen op dit gebied en geeft aan

welke activiteiten het waterschap de komende jaren uitvoert om de waterkwaliteitsdoelen te realiseren. Het gaat hierbij om zowel de verontreinigingen waar een normenkader voor bestaat als nieuwe stoffen (medicijnresten, microplastics, antibioticaresistentie). Tevens wordt aangegeven hoe het waterschap wil omgaan met de informatievoorziening rondom het thema waterkwaliteit. In het procesplan komt een aantal actielijnen bij elkaar en wordt opnieuw gekeken naar de koers van de komende jaren op het gebied van emissiebeheer, vergunningverlening en watertoezicht en watersysteemrapportages. De voorbereidingen voor de nota zijn in volle gang. In september is de Algemene Vergadering thematisch meegenomen in de voorbereidingen van de nota. De vaststelling van de nota is voorzien in het voorjaar van 2017.

De komende jaren wordt samen met de Waterkrachtwaterschappen verkend wat de inzet wordt van de waterschappen in de laatste fase van de Kaderrichtlijn Water richting 2027.

Kennisontwikkeling en 'hands on' hand in hand voor gezonder water

Het waterschap zoekt de komende tijd, samen met gebiedspartners, naar mogelijkheden om emissies terug te dringen. Het gaat dan met name om medicijnresten, antibioticaresistentie, microplastics en zwerfafval. Deze onderwerpen staan ook landelijk sterk in de schijnwerpers. Met verschillende partijen wordt in de Delta-aanpak waterkwaliteit en zoetwater gewerkt aan extra inzet op waterkwaliteit.

Het ministerie van I&M werkt samen met andere overheden en stakeholders aan een intentieovereenkomst Delta-aanpak waterkwaliteit en zoetwater die op 16 november tijdens een landelijk bestuurlijke conferentie ondertekend moet worden door alle partijen. Het uiteindelijk doel is toe te werken naar een Bestuursakkoord Water 'plus' in 2017/2018.

Op het gebied van antibioticaresistentie werkt het waterschap samen met kennisinstututen. Het waterschap faciliteert een landelijk onderzoek van het RIVM/IRAS naar de verspreiding van antibioticaresistente bacteriën. Ook Stowa is hierbij betrokken. Het onderzoek vindt plaats in de onderbemaling Piet Oberman (Noordoostpolder), de AWZI Zeewolde, het stedelijk gebied van Almere en in de Oostvaardersplassen. Het onderzoek wordt in 2017 afgerond.

Het onderwerp medicijnresten wordt via een meersporenaanpak opgepakt. Er lopen verschillende onderzoeken op dit gebied, zoals naar de aanwezigheid van medicijnresten in het effluent van IBA-systemen, naar medicijnbelasting van oppervlaktewater door uit- en afspoeling van dierlijke mest en de landelijke hotspotanalyse over de vracht en concentraties van medicijnresten in het effluent van AWZI's in Nederland. Voor al deze onderzoeken worden in 2017 resultaten verwacht, zodat daarna de vervolgstappen bepaald kunnen worden. Bij de hotspotanalyse speelt dat AWZI's die hoog scoren in het onderzoek (en dus een hoge concentratie medicijnresten hebben) mogelijk een aanvullende zuiveringstap voor medicijnresten moeten gaan toepassen. In de Tweede Kamer is hierover begin juli 2016 een motie aangenomen (motie Houwers), waarin staat dat op AWZI's verplicht extra gezuiverd moet worden voor medicijnresten. De minister beschouwt deze motie niet als verplichtend, maar als steun voor het gevoerde beleid. Een mooi voorbeeld van participatie vanuit de samenleving is het initiatief van een groep huisartsen en apotheken in Almere om het effect van medicijnen op de waterkwaliteit te beperken. In de gesprekken met de gemeente Almere is afgesproken dat niet gebruikte medicijnen weer ingeleverd kunnen worden bij de apotheken, zodat deze niet door het toilet gespoeld worden. In 2017 wordt gericht voorlichting gegeven aan belanghebbenden en wordt gekeken of deze aanpak ook mogelijk is in andere gemeenten binnen het beheergebied.

Waterschap Zuiderzeeland werkt, samen met gemeenten en het FabLab Flevoland, aan bewustwording van de risico's van microplastics en plastic afval in het water door op basisscholen activiteiten te organiseren rondom zwerfafval.

Maatregelen Chemische oppervlaktewaterkwaliteit:

1. Uiterlijk eind 2018 implementeert het waterschap de nieuwe prioritaire stoffenrichtlijn in het monitoringsprogramma.

2. Uiterlijk 2018 inventariseert het waterschap het vóórkomen van resistente bacteriën en relevante emissiebronnen van resistente bacteriën in zijn beheergebied.
3. Uiterlijk 2020 inventariseert het waterschap het vóórkomen van microplastics, relevante emissiebronnen van microplastics en risico's in zijn beheergebied.
4. Voor 2019 inventariseert het waterschap het vóórkomen van geneesmiddelen voor mens en dier en relevante emissiebronnen van geneesmiddelen voor mens en dier in zijn beheergebied.
5. Uiterlijk 2021 verkent het waterschap in samenwerking met producenten, voorschrijvers en gebruikers de kansrijkheid van maatregelen om de emissies van geneesmiddelen voor mens en dier te verminderen. Waar zinvol en/of kansrijk wordt, al dan niet in samenwerking met genoemde partijen, gestart met de uitvoering en monitoring.
6. Het waterschap zet gedurende de planperiode in op het terugdringen van zwerfvuil in en langs het water.
7. Samen met milieuorganisaties activiteiten uitvoeren om bij bedrijven en bewoners bewustzijn te creëren van stoffen die niet in het water thuishoren (vet, microplastics).

Beperken emissies vanuit de agrarische sector

Nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen komen nog in te hoge gehalten voor in het oppervlaktewater. Uit een recente analyse blijkt ook dat deze stoffen de belangrijkste veroorzakers zijn van normoverschrijdingen in ons beheergebied. Het waterschap probeert de emissies vanuit de landbouw terug te dringen door agrariërs te stimuleren om minder nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen te laten afspoelen naar het oppervlaktewater. Een belangrijk middel hierbij is het Actieplan Bodem en Water. De activiteiten van het waterschap, provincie en LTO om de bodem- en waterkwaliteit te verbeteren, zijn en worden waar mogelijk gezamenlijk onder de paraplu van het Actieplan Bodem en Water gebracht. Het actieplan richt zich sterk op de bewustwording van het belang van een gezonde bodem en een goede waterkwaliteit voor een duurzame landbouw. Eind 2016 zal een tussentijdse evaluatie plaatsvinden. Op basis daarvan wordt besloten hoe de steun van het waterschap in de periode 2017-2019 kan worden gecontinueerd.

Aangezien het waterschap beperkte instrumenten heeft om verontreinigingen tegen te gaan, zet het waterschap ook in op het agenderen van de nutriënten- en gewasbeschermingsmiddelenproblematiek op nationaal en internationaal niveau. Dit gebeurt bijvoorbeeld via diverse themagroepen en werkgroepen en commissies van de Unie van Waterschappen.

Het waterschap heeft de afgelopen jaren veel scans laten uitvoeren bij agrarische bedrijven om erfemissies te beperken. Te zien is dat er vanuit agrariërs een duidelijke behoefte blijft bestaan om advies te krijgen van het waterschap over een toekomstbestendige inrichting van het erf, gericht op het beperken van de emissies. Naast de reguliere controlerende taken zal het waterschap in 2017 daarom aandacht hebben voor een goede advisering aan de voorkant van de agrarische bedrijven die aansluit bij deze behoefte.

Om de kennis over de herkomst van nutriënten te verbeteren, is in 2014 gestart met het opstellen van een water- en stoffenbalans. In 2 pilotgebieden wordt intensief gemonitord. In 2017 komen de eerste resultaten beschikbaar en kunnen keuzes gemaakt worden over de verdere aanpak.

Maatregelen Nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen:

1. Het waterschap agendeert de problematiek rondom nutriënten, gewasbeschermings- en onkruidbestrijdingsmiddelen via de Unie van Waterschappen en Bureau Brussel op nationaal en Europees niveau. Het waterschap volgt vervolgens de ontwikkelingen en onderneemt, afhankelijk van de besluiten, actie.
2. Via het Actieplan Bodem en Water Flevoland voert het waterschap in samenwerking met de sector kansrijke en effectieve maatregelen uit om de emissie van nutriënten en gewasbeschermings- en onkruidbestrijdingsmiddelen te beperken. De sector heeft hierbij een initiërende rol, het waterschap een stimulerende en voorlichtende rol.

3. Voor 2021 stelt het waterschap water- en nutriëntenbalansen op voor de verschillende afdelingen in de Noordoostpolder en Zuidelijk en Oostelijk Flevoland.
4. In de periode tot en met 2019 leidt het waterschap, in samenspraak met de betrokken gebiedspartners, voor de niet-KRW-waterlichamen regionale doelen af voor fysisch- chemische parameters, inclusief nutriënten.

Het aantal zwemwaterlocaties neemt toe

Het waterschap onderzoekt de waterkwaliteit op officiële zwemwaterlocaties en op potentiële zwemwaterlocaties. In het geval er problemen zijn met de zwemwaterkwaliteit (tot op heden vooral blauwalgen en incidenteel bacteriologische overschrijding) zet het waterschap zich in om de zwemwaterkwaliteit te verbeteren door middel van onderzoek en advisering. De feitelijke verbetermaatregelen moeten door de beheerder van de zwemwaterlocatie zelf worden uitgevoerd. Het aantal officiële locaties neemt toe in 2017. Naar verwachting worden de Wellerwaard en Flevonice aangewezen als officieel zwemwater.

Maatregelen Chemische oppervlaktewaterkwaliteit:

1. Aan de hand van zwemwaterprofielen volgt het waterschap de zwemwaterkwaliteit en neemt zo mogelijk maatregelen om de waterkwaliteit op de zwemwaterlocaties te verbeteren.
2. Het waterschap monitort de zwemwaterkwaliteit op potentiële zwemwaterlocaties en adviseert de provincie hierover.

6.2.3. Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht

---

Volledige inzet om te werken aan een nog robuuster watersysteem

Zuiderzeeland beschikt over een robuust afvalwatersysteem. Er wordt hard gewerkt om dit systeem te behouden en verder te verbeteren. Eens in de vier jaar wordt het Transport- en Zuiveringenplan opgesteld met uitvoeringsmaatregelen die gebaseerd zijn op de nieuwe ontwikkelingen en technieken, het gekozen beleid en de behoeften uit de praktijk. Het huidige plan wordt nu uitgevoerd en de voortgang wordt gemonitord. In 2018 wordt het plan geactualiseerd, de voorbereiding start eind 2017.

Op dit moment wordt nagedacht over de manier waarop Zuiderzeeland afvalwater in het buitengebied zuivert. Belangrijk onderwerp is de keuze of bij nieuwe ontwikkelingen afvalwater beter centraal of decentraal gezuiverd kan worden. Begin 2017 wordt dit proces afgerond.

Ook wordt een regionaal rioolgemalen- en persleidingenbeleid opgesteld. Doel van dit beleid is om het beheer van de rioolgemalen en persleidingen binnen Flevoland op één lijn te brengen. Dit jaar vindt in SAF-verband (Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland) de externe oriëntatie plaats: wat zijn de wensen en mogelijkheden van de gemeenten? In 2017 wordt het beleid ter besluitvorming aangeboden aan het bestuur. Daarna worden de uitkomsten geïmplementeerd. De bevindingen uit de regenwaterprojecten Almere en Zeewolde zijn input voor een nieuw regenwaterbeleid dat in 2017 wordt opgesteld. De in Almere en Zeewolde opgedane kennis wordt verwerkt in nieuwe gedragsregels. Daarnaast worden aanvullende onderzoeken uitgevoerd om het effect van maatregelen te optimaliseren.

Zuiderzeeland en de gemeenten Noordoostpolder en Urk hebben een Afvalwaterakkoord ondertekend. Hierin is vastgelegd welke maatregelen genomen worden om de hoeveelheid te zuiveren afvalwater die aangevoerd wordt via de rioolstelsels te beperken. Zo wordt bijvoorbeeld nauw samengewerkt om de hoeveelheid regenwater die onnodig naar de zuivering gaat te verminderen. Optimalisatiestudies per zuiveringskring geven informatie over de manier waarop dit gerealiseerd kan worden. Zuiderzeeland voert met iedere gemeente een tweede generatie optimalisatiestudie uit. In 2017 wordt gestart met de gemeente Noordoostpolder.

Maatregelen Robuust afvalwatersysteem:

1. Het waterschap actualiseert in 2018 het Transport- en Zuiveringsplan
2. Het waterschap voert t/m 2021 voor alle zuiveringskringen/gemeenten de tweede generatie optimalisatiestudies uit en legt de afspraken vast.
3. Uiterlijk in 2018 brengt het waterschap de kosten en baten van de verwijdering van nutriënten en medicijnresten op de AWZI's in beeld.

Waterschap zoekt samenwerking voor een nog doelmatiger beheer

In het rioolbeheer werkt Zuiderzeeland steeds meer samen met gemeenten. In 2017 worden reiniging en inspectie van riolering verbeterd. Hiertoe is een gezamenlijk bestek op de markt gezet. Binnen de Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland lopen allerlei projecten. In het oog springend voor 2017 is het opzetten van een gezamenlijk investeringsprogramma. Ook brengt Zuiderzeeland het effect van de nieuwe Omgevingswet voor de regionale samenwerking in beeld. In Waterkracht wordt de algemene strategie voor bedrijfsafvalwater bepaald. Voor wat betreft de visverwerkende industrie op Urk worden specifieke afspraken gemaakt. Deze zijn gebaseerd op de algemene strategie en gesprekken met belanghebbenden.

Het onderzoek naar discrepantie wordt in 2017 geïntensiveerd. Er wordt extra inzet gepleegd in het realiseren van maatregelen om de discrepantie terug te brengen. Mogelijk zijn hiervoor nieuwe maatregelen zoals meetputten of handhavingsafspraken nodig. In 2017 wordt het discrepantieonderzoek naar de zuiveringskring Tollebeek afgerond. Daarna wordt een volgende zuiveringskring opgepakt, waarschijnlijk Almere. In 2016 is verder een onderzoek gestart naar de vraag of de positionering van de heffingstechnologen bij GBLT nog de gewenste werkwijze is vanuit het perspectief van efficiënte en effectieve inrichting van werkprocessen. Hierin wordt ook het vraagstuk over de gewenste vermindering van de discrepantie betrokken. In het voorjaar van 2017 wordt het bestuur over de uitkomsten van dit onderzoek geïnformeerd. Indien nodig worden voor de intensivering van het onderzoek naar discrepantie of de resultaten van het onderzoek naar de positionering van de heffingstechnologie begrotingswijzigingen voorbereid voor de Algemene Vergadering.

Het motto voor reguliere beheer blijft: Doorgaan met het goede werk wat we al doen en continu verbeteren. In de afvalwaterketen voert Zuiderzeeland assetmanagement in om een goede kwaliteit te behouden tegen minder kosten. In 2017 wordt de eerste persleiding van Zuiderzeeland geïnspecteerd met de nieuwe inspectietool. In de jaren erna volgen andere persleidingen. De opgedane kennis wordt gebruikt om investeringen beter te plannen. Ook rondt Zuiderzeeland in 2017 het beheerplan voor rioolgemalen en persleidingen af. Op basis van risico's kunnen we de maatregelen als inspecties, reinigen en vervangen plannen.

Maatregelen Doelmatig beheer:

1. Het waterschap voert het maatregelprogramma (2014 t/m 2020) uit dat is opgesteld in de samenwerking afvalwaterketen Flevoland voor het behalen van de financiële doelstelling uit het regionaal bestuursakkoord water.
2. Het waterschap heeft in 2017 zicht op de discrepantieontwikkeling en de oorzaken hiervan door een continue monitoring.
3. Het waterschap treft in de planperiode effectieve maatregelen om de discrepantie tussen inkomsten en kosten van de zuivering terug te brengen tot een acceptabel niveau.
4. Het waterschap zet gedurende de planperiode de invoering van assetmanagement voort.

Duurzame, klimaatbestendige en energiezuinige maatregelen op volle kracht voortgezet

De innovatieve slibvergistingsinstallatie op AWZI Tollebeek (Ephyra) is een project waar Zuiderzeeland de afgelopen jaren zeer intensief aan gewerkt heeft. Deze inspanning heeft een mooi resultaat tot gevolg. In 2017 wordt gestart met de bouw van de installatie. Na afronding eind 2017, wordt de installatie in 2018 opgestart en vervolgens geoptimaliseerd voor een zo goed mogelijk resultaat: slibreductie en biogas.

Ook werkt Zuiderzeeland aan het opwekken van eigen energie voor onze AWZI's. Nu de SDE-subsidie is toegekend, wordt op AWZI Dronten in 2017 een zonneweide gerealiseerd. Voor de AWZI's in Zeewolde en Almere loopt op dit moment een SDEsubsidieaanvraag. Als de voorbereidende fase goed wordt afgerond en de subsidie wordt toegekend, worden deze zonneweiden de komende planperiode gerealiseerd.

Binnen het project Torwash wordt een techniek ontwikkeld die ervoor zorgt dat de ontwateringsgraad van het slib verhoogd wordt, er extra biogas kan worden geproduceerd en extra fosfaat kan worden teruggewonnen. Het afgelopen jaar is de techniek getest op laboratoriumschaal en de voorbereiding voor een subsidieaanvraag voor een pilot op kleine schaal op de AWZI Almere loopt. Bij toekenning van deze subsidie wordt er in 2017 een pilot uitgevoerd. Afhankelijk van de resultaten wordt eind 2017 een subsidie aangevraagd voor een grote pilot in 2018.

De verkenning voor het celluloseproject wordt voortgezet. In 2017 wordt in samenwerking met de gemeente Almere een businesscase opgesteld. Zuiderzeeland trekt gezamenlijk op met de gemeente om de markt bij het project te betrekken. Ook wordt er gezocht naar afnemers van het restproduct: cellulose. Als blijkt dat er meer massa nodig is, worden ook andere waterschappen bij het project betrokken.

Maatregelen Duurzame, klimaatbestendige en energiezuinige inrichting:

1. Het waterschap neemt gedurende de planperiode maatregelen die ertoe bijdragen dat de afvalwaterketen in 2035 100% zelfvoorzienend is. Daarmee geeft het waterschap invulling aan de energiestrategie.
2. Het waterschap stelt in 2017 een grondstoffenstrategie op en in 2020 een slibstrategie.
3. Het waterschap onderzoekt gedurende de planperiode hoe het gehele afvalwatersysteem in 2030 klimaatbestendig ingericht kan zijn.
4. Het waterschap onderzoekt in 2018 de haalbaarheid van broeikasgasreducerende maatregelen.

6.3 WAT MAG HET KOSTEN?

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Schoon Water verbonden zijn.

Tabel 6.1 Netto lasten programma Schoon water (bedragen in miljoenen euro's)¹

	REALISATIE 2015	BEGROOT 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020
Goede kansen voor flora en fauna	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,6
Goede oppervlaktewaterkwaliteit	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht	18,9	18,9	18,2	19,1	19,5	19,6
Netto programmalasten	21,1	21,0	20,3	21,2	21,6	21,8

Het overgrote deel van de daling van de lasten van het subprogramma robuust afvalwatersysteem, duurzaam beheerd en duurzaam ingericht komt door lagere kapitaallasten.

Het totaal van de netto lasten van de subprogramma's 'Goede kansen voor flora en fauna' en 'Goede oppervlaktewaterkwaliteit' komt ten laste van de watersysteemtaak. Het totaal van het subprogramma 'Robuust afvalwatersysteem, duurzaam beheerd en doelmatig ingericht' komt ten laste van de zuiveringstaak.

¹De netto lasten van de realisatie 2015 zijn gecorrigeerd door de introductie van het programma Algemeen

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2018-2020 ten opzichte van het basisjaar 2017 inzichtelijk gemaakt.

Tabel 6.2 Mutaties netto lasten programma Schoon jaren 2018-2020 (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018	BEGROTING 2019	BEGROTING 2020
Netto lasten begroting 2017	20,3	20,3	20,3	20,3
Inflatie en loonontwikkeling		0,3	0,6	0,9
Mutatie kapitaallasten ²		0,9	0,8	1,0
Ontwikkeling zuiveringsbeheer		0,1	0,3	0,4
Besparingen Ephyra		-0,3	-0,3	-0,4
Besparingen Masterplan duurzame energie		-0,1	-0,1	-0,4
Netto programmalasten	20,3	21,2	21,6	21,8

Investerings

In onderstaande tabel staan de investeringsuitgaven uit de vastgestelde investeringsbegroting.

Tabel 6.3 Investeringsuitgaven programma Schoon water (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020
Investeringsplan 2017-2020	5,6	1,8	1,1	2,1
Besluiten na investeringsplan 2017-2020	5,6	1,0	4,0	-
Totaal investeringsuitgaven	11,2	2,8	5,1	2,1

De mutaties ten opzichte van het investeringsplan bij de voorjaarsnota worden onder andere veroorzaakt door de bijstelling van de investeringsraming van Ephyra, de investeringen vanuit het Masterplan Duurzame Energie en het bijstellen van de investeringsdatum van een beperkt aantal investeringen.

Tabel 6.4 Beslissingsbevoegdheid kredietopenstelling 2017 (bedragen in duizenden euro's)

	TOTAAL INVESTERING	TE VERLENEN KREDIET IN 2017	AV/DENH
Renovatie rioolgemaal Tussen de Vaarten 235	260	260	DenH
Renovatie rioolgemaal Maurice Garinpad 260	600	600	DenH
Renovatie rioolgemaal Sterappellaan 170	50	50	DenH
Renovatie rioolgemaal Sportlaan 186	55	55	DenH
Renovatie rioolgemaal Dasselaarweg	75	75	DenH
Renovatie rioolgemaal Dronten West	575	575	DenH
Renovatie AWZI Almere	350	350	DenH
Totaal investeringsuitgaven	1.965	1.965	

² De stijging van de kapitaallasten vanaf 2018 worden voor een belangrijk deel veroorzaakt door de renovatie van de slibinstallatie op de AWZI Tollebeek, waar ook de realisatie van de Ephyrainstallatie deel van uit maakt. Hier staan besparingen tegenover in de exploitatie, die apart in de tabel zijn opgenomen.

7. DEKKINGSMIDDELEN PER TAAK EN POST ONVOORZIEN

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de dekkingsmiddelen per taak. Het betreft voornamelijk de omslag- en zuiveringsheffing. De omslagen zijn ter financiering van het watersysteem, de zuiveringsheffing ter financiering van de zuiveringen. Daarna wordt aandacht besteed aan de post onvoorzien.

Lastenontwikkeling komende jaren

De lasten van het waterschap nemen de komende jaren toe. Hieronder is een totaaloverzicht opgenomen van de netto lasten per programma en de dekking van deze lasten door de waterschapsbelastingen. De belastingen inclusief het gevoerde beleid op het gebied van kwijtschelding worden behandeld in de paragraaf waterschapsbelastingen (zie paragraaf 8.6).

Tabel 7.1 Lastenontwikkeling (bedragen in miljoenen euro's)¹

	REALISATIE 2015	BEGROOT 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020
Algemeen	22,6	20,5	22,7	23,1	23,2	23,4
Waterveiligheid	6,9	7,1	6,9	7,0	7,3	7,4
Voldoende water	21,3	20,0	19,4	19,6	20,0	20,6
Schoon water	21,1	21,0	20,3	21,2	21,6	21,8
Netto lasten	71,9	68,7	69,3	70,9	72,1	73,2
Watersysteemheffingen	43,2	41,1	42,0	42,7	43,5	44,2
Verontreinigingsheffing	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Zuiveringsheffing	27,6	27,3	27,5	27,8	27,9	28,1
Waterschapsbelastingen	71,6	69,1	70,2	71,2	72,1	73,0
Exploitatieresultaat	-0,3	0,4	1,0	0,3	-0,0	-0,2
Reserve-inzet	0,3	-0,4	-1,0	-0,3	0,0	0,2
Resultaat na reserve-inzet	-	-	-	-	-	-

De verwachte mutatie van de waterschapsbelastingen in de komende jaren is gezien het voorgaande schema als volgt.

Tabel 7.2 Verwachte mutatie van de opbrengsten van de waterschapsbelastingen in de komende jaren

JAAR	WATERSYSTEEMHEFFING	ZUIVERINGSHEFFING
2017	2,25%	0,00%
2018	1,75%	0,00%
2019	1,75%	0,00%
2020	1,75%	0,00%

Door het scherp begroten van de lasten en de inzet van reserves is het waterschap in staat voor de komende jaren een beperkte ontwikkeling van de waterschapsbelastingen te realiseren. Voor de tariefontwikkeling is daarbij ook de ontwikkeling van de eenheden van belang (zie paragraaf 8.6).

Post onvoorzien

In de begroting is een post onvoorzien van € 0,1 miljoen opgenomen. Het college van Dijkgraaf en Heemraden is bevoegd een overschrijding van geautoriseerde netto kosten te dekken uit het bedrag voor onvoorzien in de begroting, conform de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie van Waterschap Zuiderzeeland.

¹ De netto lasten van de realisatie 2015 zijn gecorrigeerd door de introductie van het programma Algemeen

DEEL 2

DE PARAGRAFEN

8. VERPLICHTE PARAGRAFEN

Artikel 4.11 van het Waterschapsbesluit bepaalt dat in de begroting paragrafen worden opgenomen, waarin de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede de waterschapsbelastingen. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting staan worden gebundeld in een kort overzicht, waardoor de Algemene Vergadering voldoende inzicht krijgt. De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting. Met de genoemde onderwerpen is vrijwel altijd een groot financieel belang gediend. De paragrafen geven daardoor extra informatie voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en langere termijn.

Het Waterschapsbesluit schrijft de volgende paragrafen voor:

- Bedrijfsvoering;
- Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar;
- Uitgangspunten en normen;
- Incidentele baten en lasten ;
- Kostentoerekening;
- Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen;
- Waterschapsbelastingen;
- Weerstandsvermogen;
- Financiering;
- Verbonden partijen;
- EMU-saldo.

De aspecten met betrekking tot de bedrijfsvoering zijn in het programma Algemeen opgenomen onder paragraaf 3.2.4 Bedrijfsvoering. Daarbij is ook ingegaan op de ontwikkelingen met betrekking tot organisatie en personeel en de formatie. Voor de bedrijfsvoeringsparagraaf wordt daarom verwezen naar het programma Algemeen.

8.1 ONTWIKKELINGEN SINDS HET VORIGE BEGROTINGSJAAR

In de paragraaf betreffende de ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar kan worden ingegaan op externe en interne ontwikkelingen die zich sinds het vaststellen van de vorige begroting en de behandeling van de meerjarenraming hebben voorgedaan. Bovendien kunnen afwijkingen van de uitgangspunten en grondslagen, zoals deze voor de vorige begroting en de meerjarenraming zijn gehanteerd, en belangrijke afwijkingen in de cijfers van de meerjarenraming in deze paragraaf nader worden toegelicht. Bij Waterschap Zuiderzeeland is ervoor gekozen om de algemene ontwikkelingen in het hoofdstuk 1 van de begroting op te nemen en de programmaspecifieke ontwikkelingen mee te nemen in de programma's.

8.2 UITGANGSPUNTEN EN NORMEN

Inleiding

In de paragraaf betreffende de uitgangspunten en normen wordt onder andere ingegaan op de in de begroting opgenomen salarisontwikkeling, inflatie en overige uitgangspunten de normen die voor lastenstijgingen dan wel batenstijgingen en batendalingen zijn gehanteerd en die deels aan de geraamde bedragen ten grondslag liggen.

Tabel 8.1 Algemene grondslagen

OMSCHRIJVING	GRONDSLAG
Lonen (incl. sociale lasten)	2,50%
Prijzen	1,25%-1,50%
Rekenrente	2,50%

Lonen

Bij de loonontwikkelingen is rekening gehouden met een stijging van 2,50%. Dit percentage is gebaseerd op de prognose van het Centraal Economisch Planbureau (CPB) en de ontwikkelingen van de afgelopen jaren, zoals weergegeven in de cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Prijzen

Bij de prijsontwikkelingen is voor het jaar 2017 rekening gehouden met een stijging van 1,25%. Dit percentage is o.a. gebaseerd op de cijfers afkomstig van het CPB en CBS. Voor de jaren na 2017 is rekening gehouden met een ontwikkeling van 1,5%.

Investerings

Naast prijscompensatie spelen ontwikkelingen in de markt en aanbestedingsresultaten een belangrijke rol in de raming van een investering. Er wordt bij de jaarlijkse actualisatie van het investeringsplan daarom – rekening houdend met al deze factoren – een zo reëel mogelijke inschatting gemaakt van de investering naar het prijspeil van het komende begrotingsjaar.

Rekenrente

De rekenrente wordt in 2017 gesteld op 2,5%. Dit percentage is gebaseerd op de rente van reeds afgesloten leningen (het overgrote deel), de verwachte rente op nieuw af te sluiten langlopende leningen en de verwachte rente over het rekeningcourant saldo.

8.3 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

De paragraaf betreffende de incidentele baten en lasten bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van voorgaande en komende begrotingsjaren moeten worden beschouwd. De Meerjarenbegroting 2017-2020 bevat geen baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen en van materieel niveau zijn en dus als incidenteel kunnen worden bestempeld.

8.4 KOSTENTOEREKENING

Inleiding

In deze paragraaf wordt ingegaan op de principes die zijn gehanteerd bij de toerekening van kosten aan uiteindelijk de kostendragers, dat wil zeggen de wettelijke taken. Waterschap Zuiderzeeland onderscheidt de volgende wettelijke taken:

- watersysteemtaak;
- zuiveringstaak.

De programmalasten worden conform onderstaande tabel aan de wettelijke taken toegerekend.

Tabel 8.2 Toerekening programmalasten naar wettelijke taak

PROGRAMMA	WATERSYSTEEMTAAK	ZUIVERINGSTAAK
Waterveiligheid	100%	-
Voldoende water	100%	-
Schoon water		
• Goede kansen voor flora en fauna	100%	-
• Goede oppervlaktewaterkwaliteit	100%	-
• Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht	-	100%
Algemeen		
• Functionele overheid ¹	60%	40%
• Omgeving en organisatie	60%	40%
• Bedrijfsvoering	Op basis van de directe lasten per taak ²	Op basis van de directe lasten per taak ³

8.5 ONTTREKKINGEN AAN VOORZIENINGEN EN BESTEMMINGSRESERVES

In deze paragraaf wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen kunnen worden onttrokken, alsmede op het beroep dat op de bestemmingsreserves kan worden gedaan.

Onttrekkingen aan voorzieningen

Bij Waterschap Zuiderzeeland zijn de onderstaande voorzieningen opgenomen:

Arbeidsgerelateerde verplichtingen:

- Pensioenen voormalige bestuurders
- Wachtgelden voormalige bestuurders
- Personele reorganisatie

Overige voorzieningen:

- Baggeren
- Watersysteemheffing gebouwd
- Bezwaren natuurterreinen

De voorzieningen zijn door de Algemene Vergadering ingesteld voor een vooraf vastgesteld bestedingsdoel. Onttrekkingen aan deze voorzieningen, voor zover passend binnen dit vastgestelde bestedingsdoel, zullen plaatsvinden zonder dat hiervoor nog door de Algemene Vergadering nader toestemming moet worden verleend.

¹ De netto lasten van 'Functionele overheid' komen voor 60% ten laste van de Watersysteemtaak en 40% ten laste van de Zuiveringstaak, behalve de lasten van vergunningverlening en handhaving, die direct aan de taken worden toegerekend.

² In de praktijk is dit percentage voor de watersysteemtaak nagenoeg gelijk aan 60%

³ In de praktijk is dit percentage voor de zuiveringstaak nagenoeg gelijk aan 40%

Onttrekkingen aan bestemmingsreserves

Door de Algemene Vergadering zijn de onderstaande bestemmingsreserves ingesteld.

- Baggeren Almere
- Stedelijk water
- Duurzame oevers
- Buitendijks
- Huisvesting, ICT en mobiele communicatie
- Duurzame energie

Conform het vastgestelde beleid zullen er, voordat er gelden kunnen worden onttrokken uit bestemmingsreserves, voorstellen daartoe worden gedaan aan de Algemene Vergadering. Deze voorstellen kunnen bestaan uit jaarplannen of programma's die uit de reserve worden gedekt of voorstellen voor individuele projecten. Pas na vaststelling van deze voorstellen kunnen gelden uit de bestemmingsreserves worden onttrokken.

8.6 WATERSCHAPSBELASTINGEN

Inleiding

Anders dan gemeenten en provincies ontvangen waterschappen geen bijdrage van het Rijk voor de bekostiging van hun taken. Waterschappen bekostigen hun taken door het heffen van belastingen: de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing.

De kosten die te maken hebben met waterkeringen, het waterkwantiteitsbeheer en het waterkwaliteitsbeheer met uitzondering van het zuiveringsbeheer, worden gefinancierd uit één watersysteemheffing, die wordt betaald door inwoners en de eigenaren van gebouwde en ongebouwde onroerende zaken. De inwonerdichtheid en de economische waardeverhoudingen zijn de centrale uitgangspunten voor de financiering van het watersysteembeheer.

De zuiveringsheffing is toegespitst op de kosten van de zuivering, het transport van afvalwater en de verwerking van het zuiveringsslib. De directe lozingen op het oppervlaktewater worden in de verontreinigingsheffing betrokken. De opbrengsten daarvan gaan naar het watersysteembeheer.

Kostentoedeling

Bij de vaststelling van de omslagtarieven voor 2017 voor de verschillende belangencategorieën is in de Meerjarenbegroting 2017-2020 de hiervoor geldende Kostentoedelingsverordening 2014 toegepast.

Jaarlijks wordt, parallel aan de opstelling van de voorjaarsnota, bekeken of de kostentoedeling aanpassing behoeft. De Algemene Vergadering vindt dat een tussentijdse herziening van de Kostentoedelingsverordening gemaakt moet worden vanuit een consistent tarievenbeleid, dat bestuurlijk bestendig en uitlegbaar aan de burger is. Dit betekent praktisch dat, alleen wanneer grote verschuivingen in de waardeverhoudingen aan de orde zijn, een herziening van de verordening gerechtvaardigd is. In het voorjaar van 2016 heeft de Algemene Vergadering geconstateerd dat dit voor 2017 niet aan de orde is.

In de Kostentoedelingsverordening is vastgelegd hoe de taakkosten van de watersysteemtaak naar aard en omvang van het belang worden verdeeld over belanghebbenden in de taak. In het onderstaande schema vindt u de vastgestelde verdeling.

Tabel 8.3 Vastgestelde percentuele toedeling van de kosten aan de belangencategorieën

BELANGENCATEGORIE	PERCENTAGE
Ingezetenen	25,0%
Gebouwd	51,4%
Ongebouwd	21,4%
Natuurterreinen	2,2%

De Kostentoedelingsverordening is niet van toepassing op de zuiveringstaak. De kosten hiervan worden opgebracht door bedrijven en huishoudens die afvalwater lozen.

Belastingeenheden

Voor Flevoland is voor de komende jaren een volumevergroting gepland, behalve voor het aantal hectaren ongebouwd dat jaarlijks afneemt. Deze gemiddelde groei van het aantal woningen en bedrijven is meegenomen voor wat betreft het aantal woningen, ingezetenen en bedrijven. In de onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de ontwikkelingen in het aantal belastingeenheden.

De watersysteemtaak op basis van het aantal wooneenheden, de WOZ-waarde en hectares en eenheden directe lozingen.

Tabel 8.4 Ontwikkeling eenheden watersysteemtaak

JAAR	WOON-EENHEDEN	WOZ WAARDE (* € 1 MILJARD)	HA ONGEBOUWD (OVERIG)	HA NATUUR (WEGEN)	HA NATUUR-TERREIN
Jaar 2015	156.700	37,962	100.050	7.100	116.900
Jaar 2016	157.200	38,423	100.660	7.000	118.200
Jaar 2017	157.100	39,283	100.700	7.000	118.000
Jaar 2018	158.200	40,146	100.640	7.000	118.000
Jaar 2019	159.300	41,026	10.580	7.000	118.000
Jaar 2020	160.400	41,924	10.520	7.000	118.000

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal eenheden per 31 augustus 2016.
- Een toename van het aantal wooneenheden met 0,7% per jaar.
- Een toename van de WOZ-waarde van de reeds bestaande onroerende zaken met 1,5% per jaar.
- Een jaarlijkse toename van het aantal WOZ-objecten van 1.500.
- Een normale afname van het aantal hectaren ongebouwd met 60 hectaren per jaar.
- Geen wijziging in het aantal hectares natuurterrein in 2017 en verder.

Tabel 8.5 Ontwikkeling vervuilingseenheden watersysteemtaak (verontreinigingsheffing)

JAAR	DIRECTE LOZINGEN (WONINGEN)	DIRECTE LOZINGEN (BEDRIJVEN)	TOTAAL
Jaar 2015	8.000	7.000	15.000
Jaar 2016	7.500	5.500	13.000
Jaar 2017	7.500	5.500	13.000
Jaar 2018	7.500	5.500	13.000
Jaar 2019	7.500	5.500	13.000
Jaar 2020	7.500	5.500	13.000

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal eenheden per 31 augustus 2016.
- Geen wijziging in het aantal eenheden directe lozingen in 2017 en verder.

De zuiveringstaak op basis van het aantal eenheden zuiveringsheffing woningen en bedrijven.

Tabel 8.6 Ontwikkeling vervuilingseenheden zuiveringstaak

JAAR	WONINGEN	BEDRIJVEN (MEET)	BEDRIJVEN (OVERIG)	TOTAAL
Jaar 2015	378.600	50.100	63.600	492.300
Jaar 2016	380.300	52.900	60.200	493.400
Jaar 2017	379.600	58.400	59.700	497.700
Jaar 2018	382.300	58.400	60.400	501.100
Jaar 2019	385.000	58.400	61.000	504.400
Jaar 2020	387.700	58.400	61.700	507.800

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal zuiveringseenheden per 31 augustus 2016.
- Een toename van het aantal zuiveringseenheden woningen met 0,7% per jaar.
- Een toename van het aantal zuiveringseenheden bedrijven (overig) met 1% per jaar.

Kwijtschelding

Waterschap Zuiderzeeland hanteert een kwijtscheldingnorm van 100%. Kwijtschelding kan aan natuurlijke personen worden verleend voor de watersysteemheffing ingezetenen, de zuiveringsheffing en de verontreinigingsheffing. De doelstelling is om de verzoeken binnen zes weken af te handelen.

In de jaren 2017 tot en met 2020 zal naar verwachting jaarlijks een bedrag van € 1,6 miljoen worden kwijtgescholden.

Tabel 8.7 Kwijtschelding heffingseenheden

JAAR	INGEZETENEN	ZUIVERINGSEENHEDEN
Jaar 2015	9.000	19.500
Jaar 2016	8.200	18.000
Jaar 2017	8.200	18.000
Jaar 2018	8.200	18.000
Jaar 2019	8.200	18.000
Jaar 2020	8.200	18.000

De begrote kwijtschelding is ruim 5% van het totaal aantal huishoudens.

Reservebeleid

In 2013 heeft de Algemene Vergadering het reservebeleid vastgesteld. Dit heeft geleid tot een aantal beleidskeuzes, op basis waarvan jaarlijks wordt bepaald wat de gewenste onttrekking aan de bestemmingsreserve tariefegalisatie is. In de afgelopen jaren heeft het waterschap een aantal maal achter elkaar een groot positief jaarresultaat gerealiseerd, waardoor de reserveomvang is gegroeid en wat heeft bijgedragen aan de huidige gezonde financiële positie. Het waterschap streeft ernaar om deze gezonde positie te behouden en de lastenontwikkeling voor zowel huishoudens, agrariërs en bedrijven te beperken.

In de Meerjarenbegroting 2017-2020 wordt voorgesteld om in de komende vier jaren een bedrag van € 1,04 miljoen toe te voegen aan de reserve en daarmee te zorgen dat de procentuele tariefstijgingen zich om en nabij het inflatiepercentage bewegen. De tariefegalisatiereserve zal in de jaren na 2019 worden ingezet voor gelijkmatige lastenontwikkeling.

Tabel 8.8 Geplande mutatie tarief egalisatie reserve

JAAR	WATERSYSTEEMTAAK	ZUIVERINGSTAAK	TOTALE RESERVE INZET
Jaar 2017	- € 0,155 miljoen	€ 1,115 miljoen	€ 0,960 miljoen
Jaar 2018	- € 0,025 miljoen	€ 0,295 miljoen	€ 0,270 miljoen
Jaar 2019	- € 0,150 miljoen	€ 0,115 miljoen	- € 0,035 miljoen
Jaar 2020	- € 0,285 miljoen	€ 0,130 miljoen	- € 0,155 miljoen
Totaal	- € 0,615 miljoen	€ 1,655 miljoen	€ 1,040 miljoen

Tarieven

De tarieven voor de categorieën zijn in de onderstaande tabel vermeld.

Tabel 8.9 Tarieven 2016 en 2017 (in euro's) en de procentuele mutaties

HEFFING	BEGROTING 2016	BEGROTING 2017	MUTATIE
Watersysteemheffing ingezet	68,88	70,47	+2,3%
Watersysteemheffing gebouwd ¹	0,0549%	0,0549%	0,0%
Watersysteemheffing ongebouwd (overig)	79,03	80,78	+2,2%
Watersysteemheffing ongebouwd (wegen)	118,54	121,17	+2,2%
Watersysteemheffing natuurterreinen	7,64	7,83	+2,5%
Zuiveringsheffing	57,38	57,38	0,0%
Verontreinigingsheffing	57,38	57,38	0,0%

Lastendruk

De gemiddelde lastenontwikkeling van het waterschap voor de ingezetenen en ingelanden is inzichtelijk te maken door de ontwikkelingen in beeld te brengen van een gemiddeld gezin, een gemiddeld agrarisch bedrijf en een gemiddeld industrieel bedrijf. Voor de vergelijkbaarheid met het voorgaande jaar zijn ook deze cijfers weergegeven. De lastenprofielen zijn ten opzichte van het vorige jaar geactualiseerd.

Tabel 8.10 Lastendruk huishoudens in 2016 en 2017 (in euro's) en de procentuele mutaties

HEFFING	BEGROTING 2016	BEGROTING 2017	MUTATIE
Watersysteemheffing ingezetenen	68,88	70,47	2,3%
3 zuiverings- / vervuilingseenheden	172,14	172,14	0,0%
Totaal niet huiseigenaren	241,02	242,61	+0,7%
Bij eigen woning met een waarde van € 200.000 resp. € 203.000	109,80	111,45	+1,5%
Totaal huiseigenaren	350,82	354,06	+0,9%

Tabel 8.11 Lastendruk agrarische bedrijven in 2016 en 2017 (in euro's) en de procentuele mutaties

HEFFING	BEGROTING 2016	BEGROTING 2017	MUTATIE
Watersysteemheffing ingezet	68,88	70,47	+2,3%
4 zuiverings- / vervuilingseenheden	229,52	229,52	0,0%
Bij eigen woning en opstallen met waarde van € 600.000 resp. € 609.000	329,40	334,34	+1,5%
Oppervlakte 70 ha ongebouwd	5.532,10	5.654,60	+2,2%
Totaal	6.159,90	6.288,93	+2,1%

¹Het tarief gebouwd wordt niet uitgedrukt in euro's, maar in procenten van de vastgestelde WOZwaarde.

Tabel 8.12 Lastendruk industriële bedrijven in 2016 en 2017 (in euro's) en de procentuele mutaties

HEFFING	BEGROTING 2016	BEGROTING 2017	MUTATIE
100 zuiverings / vervuilingseenheden	5.738,00	5.738,00	0,0%
Gebouw met waarde van € 2.000.000 resp. € 2.030.000	1.098,00	1.114,47	+1,5%
Totaal	6.836,00	6.852,47	0,2%

8.7 WEERSTANDSVERMOGEN

Het weerstandsvermogen zegt iets over de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om bedrijfsrisico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen op te kunnen vangen. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen is als volgt te berekenen:

Tabel 8.13 Weerstandscapaciteit en -vermogen 2017 (bedragen in miljoenen euro's)

OMSCHRIJVING	WEERSTAND CAPACITEIT
Benodigde weerstandscapaciteit ¹ (a)	9,9
<i>Weerstandscapaciteit structureel</i>	
Post onvoorzien	0,1
<i>Weerstandscapaciteit incidenteel</i>	
Risicoreserve	9,9
Algemene reserve	6,7
Beschikbare weerstandscapaciteit (b)	16,6
Weerstandvermogen (b /a)	1,7

8.8 FINANCIERING

Inleiding

De financieringsparagraaf in de begroting is een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Bij de inrichting van de financieringsfunctie staat beheersing van het renterisico centraal.

Rentevisie

De tarieven in de geld- en kapitaalmarkt bevinden zich op een historisch laag niveau. Het inschatten van deze tarieven is lastig. Het rentepercentage van nieuw af te sluiten langlopende geldlening van twintig jaar zonder aflossingen is begroot op 2,0% voor het jaar 2017 en 3,0% voor de daarop volgende jaren. Voor de korte rente is rekening gehouden met een percentage van 0,1%.

¹ De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een risicoanalyse. Uit de in het jaar 2012 gehouden risico-inventarisatie, welke op 25 september 2012 ter kennisname aan de Algemene Vergadering is gepresenteerd, bleek dat de omvang van de risico's (benodigde weerstandscapaciteit) € 9,9 miljoen bedraagt met een zekerheid van 99%. In het jaar 2016 is er een nieuwe risico-inventarisatie gehouden. De uitkomsten hiervan zijn nog niet met de Algemene Vergadering gedeeld. Na kennisname hiervan zullen de resultaten worden verwerkt in de nieuwe benodigde weerstandscapaciteit en de risicoreserve.

Schatkistbankieren

Eind 2013 is de Regeling Schatkistbankieren van kracht geworden in het kader waarvan de decentrale overheden hun overtollige middelen, boven een bepaalde drempel, dienen af te storten bij het ministerie van Financiën. Het toetsen of de regeling op de juiste wijze wordt uitgevoerd vindt plaats op kwartaalbasis.

Tabel 8.14 berekening drempel schatkistbankieren 2017 (bedragen in miljoenen euro's)

1. Begrotingsomvang	73,5
2. Percentage drempel	0,75%
3. Drempel schatkistbankieren (1 x 2)	0,55

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel het waterschap kort mag financieren als percentage van de begroting. De totale netto vlottende schuld mag maximaal 23% van het totaal van de lasten van de jaarbegroting bij aanvang van het begrotingsjaar zijn. Bij een bruto begrotingstotaal van ruim € 73,5 miljoen bedraagt de kasgeldlimiet € 16,9 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar.

Tabel 8.15 Renterisiconorm (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018	BEGROTING 2019	BEGROTING 2020
(1) Renteherzieningen	-	-	-	-
(2) Aflossingen	6,8	6,8	5,8	3,8
(3) Renterisico (1 + 2)	6,8	6,8	5,8	3,8
(4a) Bruto begrotingstotaal	73,5			
(4b) Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	30%			
(4) Renterisiconorm (4a + 4b)	22,1			
(4) Renterisiconorm	22,1			
(3) Renterisico	- 6,8			
(5a) Ruimte onder renterisiconorm (4 - 3)	15,3			

8.9 VERBONDEN PARTIJEN

Waterschap Zuiderzeeland heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. De verbonden partij voert beleid voor het waterschap uit dat het waterschap ook zelf zou kunnen uitvoeren. Om deze reden is het van belang de ontwikkelingen weer te geven in deze paragraaf verbonden partijen. Uiteraard blijft Waterschap Zuiderzeeland beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden houden ten aanzien van deze partijen.

Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de NWB bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. Eind 2015 is de kredietstatus van de NWB verhoogd door S&P, waardoor de bank nu weer als AAA-bank wordt beschouwd. Waterschap Zuiderzeeland is in het bezit van 68 van de 58.989 aandelen.

Unie van Waterschappen (UvW)

De UvW behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen voor een goede waterstaatsverzorging binnen het waterschapsbestel. De UvW treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeente (VNG). In de ledenvergadering hebben de voorzitters van de waterschappen zitting.

GR Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT)

De heffing en inning van de waterschapsbelastingen liggen in handen van GBLT. Door op het gebied van de inning van belastingen samen te werken met anderen, worden de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk gehouden. In deze gemeenschappelijke regeling nemen zes waterschappen en vier gemeenten deel. Heemraad C.A.A.A. Maenhout is namens het waterschap lid van het algemeen bestuur van GBLT.

In hoofdstuk 6 is genoemd dat er een onderzoek loopt naar de positionering van de heffingstechnologie die voor de waterschappen Vallei en Veluwe en Zuiderzeeland op dit moment is ondergebracht bij GBLT. Bij de andere deelnemende waterschappen is de heffingstechnologie gepositioneerd bij de waterschappen zelf. De resultaten van dit onderzoek zullen naar verwachting in het voorjaar van 2017 beschikbaar zijn.

Gemeenschappelijke Regeling Aqualysis

Door chemisch, bacteriologisch en biologisch onderzoek te verrichten is controle op naleving van vergunningen mogelijk, alsmede het beheersen en het beoordelen van de kwaliteit van het oppervlaktewater en de controle op het zuiveren van afvalwater. Aqualysis verricht als waterlaboratorium het hydrobiologisch, bacteriologisch en chemisch onderzoekswerk voor vijf waterschappen. De samenwerking rond het laboratorium Aqualysis borgt voor de langere termijn kwaliteit, continuïteit en kosteneffectiviteit in het laboratoriumonderzoek. Heemraad A.J.M. Schelwald – van der Kley is namens het waterschap voorzitter van de GR Aqualysis.

Gemeenschappelijke Regeling Nieuw Land Erfgoedcentrum

Een gedeelte van het archief is ondergebracht bij Nieuw Land Erfgoedcentrum. Het Erfgoedcentrum is een Gemeenschappelijke Regeling waarin verschillende gemeenten, de provincie Flevoland, twee stichtingen, het rijksarchief in de provincie Flevoland en Waterschap Zuiderzeeland deelnemen. Het Erfgoedcentrum beheert de historische archieven van de aangesloten overheidsinstellingen. Daarnaast exploiteert het Erfgoedcentrum ook het museum Nieuw Land. Wethouder mevrouw Sparreboom van de gemeente Lelystad is namens het waterschap en de deelnemende gemeenten lid van het bestuur van Nieuw Land Erfgoedcentrum. Het is de bedoeling dat in 2017 de museumactiviteiten zullen opgaan in de stichting Batavialand. De archieftaken van het Nieuw Land Erfgoedcentrum zullen dan worden voortgezet in een aangepaste Gemeenschappelijke Regeling met alleen de huidige overheidsinstellingen als deelnemers.

Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis

In de Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis (HWH) werken de waterschappen samen op het gebied van ICT. In 2015 is de gemeenschappelijke regeling in nieuwe vorm verdergegaan. De deelnemers worden beter in staat gesteld om te kiezen in welke programma's ze wel of niet willen deelnemen en hier dan ook wel of niet voor betalen.

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer

De Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) is het kenniscentrum van regionale waterbeheerders in Nederland. De kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch en sociaalwetenschappelijk gebied. De STOWA draagt bij aan kennisvergroting van het waterschap over het waterbeheer. Daarnaast ondersteunt STOWA in een aantal gevallen intern onderzoek door ons waterschap. Heemraad A.J.M. Schelwald - Van der Kley is bestuurslid in het bestuur van de stichting.

8.10. EMU-SALDO

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Het EMU-saldo van de lokale overheid telt mee voor het EMU-saldo van de totale overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo een verplicht onderdeel. De cijfers worden daarnaast verstrekt aan het CBS. Sturing op het EMU-saldo is van belang in verband met de Wet HOF.

In tegenstelling tot voorgaande jaren is het maximale EMU-tekort voor het jaar 2017 niet over de verschillende lokale overheden verdeeld. In het verleden ontvingen de lokale overheden (provincies, gemeenten en waterschappen) in totaal 0,5% van het maximale EMU-tekort van 3%. Het kabinet heeft in het jaar 2013 aangegeven dat het EMU-saldo moet gaan dalen, waardoor ook het genoemde percentage van 0,5% zal moeten dalen. Voor het jaar 2017 is in het 'Financieel Akkoord' de financiële ruimte bepaald op 0,3%. De lokale overheden hebben aan de minister om meer ruimte gevraagd, maar deze heeft aangegeven, gesteund door de realisaties van de afgelopen jaren, dat er niet meer in zit.

Het is niet gelukt om in gezamenlijk overleg met de andere lokale overheden de financiële ruimte te verdelen. Wel heeft de Unie van Waterschappen indicatieve waarden bepaald voor de waterschappen. Het maximale EMU-tekort, de zogenaamde (indicatieve) referentiewaarde komt voor Waterschap Zuiderzeeland uit op € 11,2 miljoen. Hierbij wordt uitgegaan van een financiële ruimte voor de waterschappen van 0,06%.

Berekening

Hieronder treft u de tabel aan waarin de berekening van het EMU-saldo voor Waterschap Zuiderzeeland is weergegeven.

Tabel 8.16 EMU saldo (bedragen in miljoenen euro's)

		BEGROTING 2017	BEGROTING 2018
1	EMU-exploitatiesaldo	1,0	0,3
2	Invloed investeringen		
	– netto investeringsuitgaven	-19,0	-12,7
	+ afschrijvingen	+8,9	+9,8
3	Invloed voorzieningen		
	+ toevoeging aan voorziening t.l.v. exploitatie	+1,2	+1,2
	– betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-1,2	-1,2
4	Invloed reserves		
	– betalingen rechtstreeks uit reserves	-0,3	-0,3
	EMU-saldo	-9,4	-2,9

An aerial photograph of a coastal town and harbor. The foreground shows a large marina with numerous boats docked at piers. A prominent building with a red-tiled roof is situated near the water's edge. The middle ground is filled with residential buildings, mostly with red-tiled roofs, and a large parking lot. The background shows a vast expanse of green fields and a distant horizon under a clear sky. The text is overlaid in white, bold, sans-serif font on the upper left portion of the image.

DEEL 3
BEGROTING NAAR
KOSTENSOORT,
BBP BELEIDSVELDEN EN
KOSTENDRAGERS

9. EXPLOITATIEBEGROTING NAAR KOSTENSOORT

Tabel 9.1 Exploitatiebegroting naar kostensoort (alle bedragen in duizenden euro's)

	OMSCHRIJVING	REALISATIE 2015	BEGROTING 2016	BEGROTING 2017
	<i>Lasten</i>			
4.1	Rente en afschrijvingen	15.016	12.219	11.840
4.2	Personeelslasten	24.038	22.115	22.979
4.3	Goederen en diensten van derden	39.062	37.572	37.958
4.4	Toevoegingen aan voorzieningen / onvoorzien	2.783	630	730
	Totaal lasten	80.899	72.536	73.507
	<i>Baten</i>			
8.1	Financiële baten	1.200	1.200	600
8.2	Personeelsbaten	50	-	-
8.3	Goederen en diensten aan derden	1.294	1.618	1.668
8.4	Bijdragen van derden	1.581	602	1.528
8.5	Waterschapsbelastingen	68.707	69.073	70.247
8.6	Interne verrekeningen	395	423	424
	Totaal baten	73.227	72.916	74.467
	Exploitatieresultaat	-7.673	380	960
9.1	Inzet bestemmingsreserves	4.089	-	-
9.2	Inzet tariefegalisatiereserve	3.240	-380	-960
	Te verdelen resultaat	-343	-	-

10. EXPLOITATIEBEGROTING NAAR BBP BELEIDSVELD

Tabel 10.1 Exploitatiebegroting naar BBP beleidsveld (alle bedragen in miljoenen euro's)

	OMSCHRIJVING	REALISATIE 2015	BEGROTING 2016	BEGROTING 2017
BV1	Planvorming	4,0	3,7	3,3
BV2	Aanleg en onderhoud waterkeringen	8,2	8,2	8,4
BV3	Inrichting en onderhoud watersystemen	27,3	24,7	25,4
BV4	Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	22,6	22,0	21,8
BV5	Regulering	2,6	3,1	3,2
BV6	Heffing en invordering	3,5	3,2	3,3
BV7	Bestuur en communicatie	3,7	3,7	3,8
	Netto lasten	71,9	68,7	69,3
BO	Belastingopbrengsten	68,4	69,1	70,3
ER	Inzet tarief egaliseringsreserve	3,2	0,4	1,0
	Te verdelen resultaat	-0,3	-	-

11. EXPLOITATIEBEGROTING NAAR KOSTENDRAGER

Tabel 11.1 Exploitatiebegroting naar kostendrager (alle bedragen in miljoenen euro's)

	OMSCHRIJVING	REALISATIE 2015	BEGROTING 2016	BEGROTING 2017
	<i>Netto lasten</i>			
TK1	Watersysteembeheer	44,6	42,1	42,8
TK2	Zuiveringsbeheer	27,2	26,5	26,4
OVZ	Onvoorzien	0,1	0,1	0,1
	Totaal lasten	71,9	68,7	69,3
	<i>Belastingen</i>			
TK1	Watersysteembeheer	41,1	41,8	42,7
TK2	Zuiveringsbeheer	27,3	27,3	27,6
	Totaal baten	68,4	69,1	70,3
	Exploitatieresultaat	3,5	0,4	1,0
ER	Inzet tarief egalisereserve	3,2	0,4	1,0
	Te verdelen resultaat	-0,3	-	-

COLOFON

Waterschap Zuiderzeeland

Lindelaan 20

Postbus 229

8200 AE Lelystad

telefoon: (0320) 274 911

e-mail: waterschap@zuiderzeeland.nl

website: www.zuiderzeeland.nl

Fotografie

Aatjan Renders

Bert Boekhoven (Luchtfoto's)

Vormgeving

Simons en Boom

Lelystad, februari 2017

Postbus 229 - 8200 AE Lelystad
Lindelaan 20 - 8224 KT Lelystad

T (0320) 274 911
F (0320) 247 919

waterschap@zuidzeeland.nl
www.zuidzeeland.nl